

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

**Diplomová práce
Pedagogické obory právních a povinností**

Zpracovala: Lenka Kellnhoferová

Plzeň 2014

patitul

patitul

Prohlá-ení

šProhla-ují, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatn , a že jsem vyzna ila prameny, z nichž jsem pro svou práci erpala zp sobem ve v decké práci obvyklým.õ

Plze , m síc, rok

Podpis plným jménem

Pod kování

Tímto bych chtěl podkovat svému vedoucímu diplomové práce doc. JUDr. Janu Paulymu, CSc. za odborné vedení a cenné rady při zpracování diplomové práce.

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Pojetí věci a majetku v římském právu	10
2.1. Recepce římského práva.....	10
2.2. Objekt soukromého práva římského	11
2.3. Právo vlastnické	13
2.4. Nabývání a zánik vlastnického práva.....	14
2.5. Právo k věci cizím	15
2.6. Ochrana vlastnického práva.....	16
3. Věc podle zákona č. 40/1964 Sb.....	17
3.1. Věc a její právní pojetí	17
3.2. Tělocizní věc.....	17
3.3. Součást věc	19
3.4. Písůcnost.....	19
3.5. Věc vyvolaná z právního styku.....	20
4. Práva, jiné majetkové hodnoty a byty a nebytové prostory podle zákona č. 40/1964 Sb.	21
4.1. Subjektivní práva a jejich ochrana	21
4.2. Jiné majetkové hodnoty	23
4.2.1. Práva k výsledkům lidské tvůrčíinnosti	23
4.2.2. Předmět přemyslového vlastnictví	23
4.2.3. Cenné papíry, podíl na zisku akciové společnosti, obchodní podíl s.r.o.	24
4.3. Byty a nebytové prostory.....	29
5. Věc podle zákona č. 89/2012 Sb.....	31
5.1. Věc a jejich rozdělení.....	32
5.2. Věcná práva jako absolutní majetková práva	34
5.2.1. Držba.....	34
5.2.2. Vlastnictví.....	36
5.2.3. Spoluvlastnictví.....	42
5.2.4. Věcná práva k věci cizí.....	44
5.2.5. Správa cizího majetku.....	52
5.3. Relativní majetková práva	55
5.3.1. Pojem smlouvy	56

5.3.2. Uzav ení smlouvy.....	56
5.3.3. Zvlá-tní zp soby uzavírání smlouvy	58
5.3.4. Obsah a forma smlouvy	60
5.3.5. Lichva, neúm rné zkrácení smluvního pln ní, smlouvy uzavírané adhezním zp sobem.....	61
6. Komparace p edm tu ob anských práv a povinností s cizí právní úpravou.....	62
6.1. V-eobecný ob anský zákoník rakouský.....	62
6.2. Ob anský zákoník slovenský.....	63
7. Záv r	65
Resumé.....	67
Seznam poufitych zdroj	69

1. Úvod

Tuto diplomovou práci s názvem ŠP edm t ob anských práv a povinností jsem si vybrala proto, že v sobě zahrnuje to, s čím se každý z nás potýká. Bezpochyby je důležité vidět, jaká jsou tato práva a povinnosti. Tato diplomová práce se především zaměřuje na práva a jiné majetkové hodnoty, byty a nebytové prostory a další.

Tato práce začala být psána v době, kdy platil dnes už starý občanský zákoník (z. č. 40/1946 Sb., občanský zákoník), a dokonce bude, když už bude platit nová kodifikace, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. To se odrazí i v samotném rozdělení práce a kapitol.

První kapitola nastíní důležitou historickou etapu pro formování civilního práva a nejen jeho. Tato kapitola s názvem ŠPojetí věci a majetku v římském právu bude rozdělena do několika podkapitol, které se budou v novát recepci římského práva, což je především římského práva, v neposlední řadě bude pozornost věnována i vlastnickému právu.

Druhá kapitola bude věnována věcem, jejich rozdělení a právnímu pojetí věci podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Rovněž i tato kapitola bude psána podle této úpravy. V této kapitole budou obecně popsána subjektivní práva, dále práva k výsledkům lidské tvorivosti a především právo myšlového vlastnictví jako jiné majetkové hodnoty. Poslední část této kapitoly bude popisovat cenné papíry a byty a nebytové prostory.

Následující kapitola bude již psána podle nové úpravy občanského zákoníku, jak se vyvíjí nahlížení na pojem věci, především se zaměřím na změny, které v tomto smyslu nového občanského zákoníku přináší. Výrazná změna v pojmu věci patří hlavně k záležitostem, protože na závěse už nebude nahlížet jako na pouhou věc. Další část se bude věnovat věcným právům, jako je držba, vlastnictví, spoluvlastnictví, věcná práva k cizím věcem a správa cizího majetku. Poslední část bude obsahovat vysvětlení pojmu smlouvy a její druhy jako relativní majetkové právo.

V poslední kapitole bude přiblížen rakouský občanský zákoník (ABGB), protože má velký vliv na podobu nového občanského zákoníku. Jeho autoři se jím nechali inspirovat, přijímali například pojmy existující v ABGB.

Neokávám, že má práce přinesla nějaký převratný objev, spíše se pokusím o srovnání předem tu obanských práv a povinností z pohledu zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a z pohledu nového občanského zákoníku.

2. Pojetí věci a majetku v římském právu

Velký význam pro formování evropského civilního práva, především obchodního, mezinárodního a občanského, má římské právo. Ukazuje to celá řada příkladů – jak v našem právu, tak i zahraničním. Například nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále NOZ) se má podle jeho autorů vrátit k tradicím, nechává se inspirovat mimo jiné i ABGB (rakouský Všeobecný občanský zákoník z roku 1811), který byl silně ovlivněn římským právem.¹

2.1. Recepce římského práva

Pojem soukromé a veřejné právo vymezil římský právník Ulpian. Ve veřejné právo se poukázvalo ke vztahu římského státu, zatímco soukromé právo se vztahovalo na jednotlivce. Toto dělení se zpočátku neujalo, začalo se používat až v době působení italských glosátorů a recepce římského práva, kdy došlo ke znovu objevení justiniánských textů (Digest), které měly svůj nezpochybnitelný význam. Postupně docházelo k formování právního myšlení a právní vědy.²

Pokud byl zmíněn pojem recepce římského práva, je třeba ho vysvětlit. Recepce se rozumí proces přejímání římského práva do domácího práva. U nás docházelo spíše k nepřímému vlivu římského práva. Důvodem byla poloha naší země, řeky ležely za hranicemi římské říše, docházelo tedy k romanizaci domácího práva. Vliv na české právo měli znalci, kteří využívali římskoprávních znalostí získaných na univerzitách, což se odrazilo například v systematické domácích právních knihách a římskoprávní terminologii. K recepci docházelo prostřednictvím církve (kanonické právo) a pražské univerzity, kde se vyučovalo kanonické právo, tedy i římské.

¹ VL EK, K. Vliv římského práva na současný občanský zákoník – přechod rizik ve smluvním právu. Bulletin advokacie 2013, publikováno 18. 1. 2013 [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vliv-rimskeho-prava-na-soucasny-obcansky-zakonik-prechod-rizik-ve-smluvnim-pravu>

² KADLECOVÁ, M.; SCHELLE, K.; VESELÁ, R.; VL EK, E. Dějiny českého soukromého práva. Plzeň: Aleš, 2007. 1 s. ISBN 978-80-7380-041-3

Ve středověké Itálii působily dvě římskoprávní školy, škola glosátorů a škola komentátorů. První z těchto škol, jejími zástupci se označují jako glosátoři, spatřovala svůj zájem ve snaze o přepracování sobení justiniánské kodifikace, nebo byli stoupenci císařství. Označení této školy vychází z označení poznámek, které se nazývají glosy, do podoby glos psali své poznámky.³

Glosy nejprve jen vykládaly text, tvořily názory a vyznačovaly jednoduché teze. Vzorem byla středověká scholastika. Mezi významné představitelé této školy patří Irnerius, Jakobus a Bulgarus, kteří byli zároveň jejími i zakladateli.⁴ Postglosátoři, tak bývají označováni zástupci školy komentátorů, neaplikovali justiniánské právo přímo, ale zobecňovali jej v pojmy. Komentátoři se stali zakladateli nové právní vědy. Mezi nejvýznamnější představitelé se řadí Bartolus de Saxoferrato a jeho žák Baltus de Ubaldis.⁵

2.2. Objekt soukromého práva římského

V římském právu platí pravidlo, že co je subjektem, nemůže být objektem práva a opačně. Objektem mohou být věci živé, jako zvířata, tak i věci neživé, dále to může být lidská činnost a nečinnost. Nejstejnějším objektem majetkových práv je věc (res). Podle římského práva mohl být i člověk, ale člověk nesvobodný, věcí. Část věcí, jako například plody, nemůže být předmětem práva, může jím být jen věc jako celek. Res se dále dělí na věc jednoduchou a složitou. Věc složitá je tvořena z více částí, pokud tyto části drží pohromadě, existuje i věc složitá. Rovněž se objevuje i věc hromadná (universitas rerum distantium), označuje věci, které díky svému účelu byly drženy pohromadě, avšak věc hromadná není objektem práva, nýbrž jednotlivé věci, jenž ji tvoří. Zvláštní postavení má právo příslušenství. Jedná se o věci samostatné, ale nemají samostatnou využitelnost, souvisejí s užíváním jiné věci. Pro právo příslušenství, jinak se nazývá pertinenci, se v římském právu užívá pojem *quasi pars rei*, tedy označení části věci.

³ HRDINA, A. I.; DOSTALÍK, P. Pohled římského práva soukromého ke státní souborné zkoušce. Plzeň: Aleš, 2010. 114-115 s. ISBN 978-80-7380-235-6

⁴ URFUS, V. Historické základy novodobého práva soukromého. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 15 s. ISBN 80-7179-504-6

⁵ HRDINA, A. I.; DOSTALÍK, P. Pohled římského práva soukromého ke státní souborné zkoušce. Plzeň: Aleš, 2010. 115 s. ISBN 978-80-7380-235-6

Nutností v cí je její cena. Cena je určena úředně (např. platným tarifem vydaným císařem) nebo odhadem. Odhadnutá cena představuje cenu skutečnou nebo je stanovena podle zájmu jednotlivce, a je určena dle náhodné události, takto odhadnutá cena nemá ale příliš velkého významu. Obecně se dá říct, že cena je stanovena podle obecného mínění, pokud však není stanoveno jinak.

Zvláštní postavení v cí mají v cí sloufící například náboženským účelům, označující se jako v cí výlučné (*res extra commercium*). Toto zvláštní postavení musí být ale výslovně označeno v zákoně. Mezi v cí s tímto speciálním statutem se řadí šres regionále, místo určené k pohřbívání, šres omnium communis, společné v cí pro všechny, například lázně, poslední do této skupiny patří šextra commercium, v cí veřejné.

Jako i souasně právní řády římské právo rozlišuje v cí. V římském řádu se objevují v cí movité a nemovité, zuflivatelné a nezuflivatelné, dlitelné a nedlitelné, v cí speciální a druhové, v cí mancipační a nemancipační. V cí nemovité není třeba blíže vysvětlovat, jedná se o ohraničený pozemek, jehož součástí jsou movité v cí, které se na něm nacházejí, jako budovy, stromy a další. Movité v cí se dále dělí podle jejich užití. V cí zuflivatelné se mění nebo ničí jejich užitím, klasickým příkladem jsou potraviny, ale také peníze, protože při koupi dochází k výměně peněz za zboží, a tím tedy původní vlastník peněz přestává být jejich držitelem. Příkladem nezuflivatelné v cí je kniha. Přesto, že se používá, tedy se, její podstata se nezmění, kniha zůstane knihou pro další čtení. V cí, u kterých je důležitý počet i váha, se označují jako v cí druhové (geneticky určené), jsou jimi obilí, peníze, zlato atd. Naproti tomu v cí speciální jsou dány jejich individualitou, nemohou být nahrazeny jinou v cí. Do této kategorie v cí patří obrazy, ale i otroci. V cí, které se dají rozdělit, aniž by se změnila jejich podstata, se označují jako dlitelné, tímto v cími jsou peníze nebo například pozemky. Nedlitelnými jsou zvířata, otroci a jiné v cí, tedy takové, jež se nedají rozdělit, protože by se tak ztratila jejich hodnotami samotná podstata v cí. Pod pojmem nemancipační v cí lze představit vše, co není označeno za v cí mancipační. Mancipační v cí (*res mancipi*) jsou přesně označené v římském

právu, do kterého v cí se zahrnují věci sloužící k hospodáření (hospodáská zvířata, otroci)⁶

2.3. Právo vlastnické

Vlastnické právo, zahrnující se společně s právem k věci cizí pod věcná práva, představuje neomezené panství nad věcí, vlastník může se svým majetkem nakládat tak, jako on sám uzná za vhodné, může ho i zničit. Existuje však řada omezení, která vlastník musí strpět, tyto omezení převážně zabraují vlastníkovu nakládat se svým majetkem tak, aby jakkoli ohrožoval či omezoval druhé.⁷

Může nastat situace, kdy věc vlastní více osob, například dědické dědictví. Tato nedělitelná věc, je podmínkou spoluvlastnictví. Spoluvlastníci mají stejné právo nad touto věcí, každý je však omezen na své právo právy, kterými disponují ostatní spoluvlastníci. Při nakládání se společnou věcí je třeba souhlas všech spoluvlastníků, a to bez ohledu na jejich podíl.

Z pohledu ochrany vlastnictví existují v římském právu vlastnictví kviritské, vlastnictví k půdě a přetorské vlastnictví. Kviritské (civilní) vlastnictví je chráněno civilním římským právem prostřednictvím vlastnické žaloby. Vlastníkem je pouze římský občan, který nabyl vlastnické právo formálním způsobem. Vlastnictví k půdě představuje pozemek, na něm stojí římský dům. Na tuto půdu se nahlíží jako na původní vlastnictví státu, které se postupně předává jeho novému vlastníku. Zvláštní postavení má provinční půda, která zůstala původnímu majiteli, tedy římskému státu. Tento pozemek je zatížen pozemkovou daní.

Vlastnictví cizích osob není nejprve upraveno, postupně vlivem rozvíjejícího se obchodu, vznikne potřeba chránit majetek obchodníků, kteří přicházejí do římského státu. Následkem toho vzniká přetorské vlastnictví,

⁶ KINCI, J.; URFUS, V.; SK EJPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 82- 89 s. ISBN 80-7179-031-1

⁷ KADLECOVÁ, M.; SCHELLE, K.; VESELÁ, R.; VL EK, E. Dějiny českého soukromého práva. Plzeň: Aleš – en k. 2007. 18- 19 s. ISBN 978-80-7380-042-3

vycházející z mezinárodních smluv. Rozvoj obchodních vztahů zakládá nutnost neformálního nabývání vlastnického práva v této oblasti.⁸

Faktický výkon vlastnického práva se nazývá drflba. O drflbu (possessio) se jedná jen v p ípadech, kdy jsou spln ny ur ité podmínky. Vlastník má v c ve své moci a m fle s ní nakládat podle své v le. Drfitelem m fle být i zlod j, jsou napln ny pot ebné podmínky. Ze zlé v le se zmocní v ci, aby s ní nakládal jako s vlastní. Oproti tomu kupec, je drfitelem v dobré ví e, p estofle v c koupit od zlod je, o emfl ale nev d l. Pokud osoba, drfící danou v c, nikomu ne-kodí, jedná se o drfitele v dobré ví e. V ímském právu se rovn fl vyskytuje vydrflení. To nastává okamfikem, kdy ádná drflba trvá ur itou dobu, drfitel pak nabývá vlastnické právo k této v ci.

2.4. Nabývání a zánik vlastnického práva

Vlastnické právo lze nabýt dv ma zp soby, originálním nebo odvozeným zp sobem. Origináln získá budoucí vlastník svá práva, pokud v c nepat í nikomu nebo její vlastník není znám. Následn m fle s v cí nakládat podle své v le, t flit z ní plody apod., jak jifl bylo e eno v podkapitole Právo vlastnické. Mezi zp soby originálního nabytí vlastnického práva se adí occupatio, cofl znamená, fle vlastníkem se stane osoba, která se zmocní v ci, jefl nikomu nepat í. Pokud se ov-em ukáfle, fle v c n komu pat í, vzniká tak drflba. Dal-ím zp sobem, jak origináln získat vlastnictví, je spojením dvou v cí, p ír stkem (accessio) nebo zpracováním (specificatio). Existuje celá ada originálního nabývání vlastnického práva. Existuje celá ada zp sob originálního nabývání vlastnického práva, toto byl jen hrubý nástin.

ast ji se v praxi objevuje derivátní zp sob nabývání vlastnictví, kdy p vodní vlastník projeví v li k uvoln ní v ci. Rozli-ují se t i formy tohoto nabývání: mancipace, injurrecse, tradice. Mancipace p edstavuje ceremoniální jednání, kdy prodejce p evádí vlastnické v právo na kupujícího, prost ednictvím stanovených úkon . Injureccese je oproti tomu nahraný spor o vlastnictví p ed ú edníkem, ale stejn jako u mancipace má injureccese formální povahu.

⁸ KINCL, J.; URFUS, V.; SK EJPEK, M. ímské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 156- 161 s. ISBN 80-7179-031-1

Posledním ze zmíněných způsobů je traditio, prosté předání věci novému vlastníkovi.⁹

K zániku vlastnictví dochází zásadně ze dvou důvodů. V prvním případě je důvodem samotný zánik předmětu vlastnického práva a v druhém případě objekt nepřestává existovat, pouze zaniká ono vlastnické právo. Zánik objektu fyzický představuje například rozbití věci nebo smrt otroka. O právním zániku se hovoří v případě vyloučení věci z obchodu, například pokud se prohlásí předmět za svatý. Zánik práva, ale předmět zůstává, nastává vyvlastněním. Majitel se v věci vzdá nebo o věci vlastník půjde jako součást uložení trestu.¹⁰

2.5. Právo kvácím cizím

Právo kvácím cizím (iura in re aliena) představuje nakládání s věcí podle oprávnění, tato věc nepatří do jeho vlastnictví. Oprávnění dává vlastník věci oprávněnému. Do této kategorie práv patří slufebnosti (servitutes) a věcná zástavní práva.

Slufebnost nemůže být kvácím vlastní věci, musí být ve vztahu kvácím cizí. Vlastník věci je povinen výkon slufebnosti strpět i svým výkonem práv nikterak nenarušovat slufebnost. Slufebnosti vznikají v důsledku právního úkonu, druhým způsobem, jak mohou vzniknout, je vydrfění. Římské právo nejprve zná jen pozemkové slufebnosti, později se objevily osobní slufebnosti. Do osobních povinností se zařazuje právo poufívací a uflívací, věcné právo bydlet v cizím domě a poufívat práce cizího otroka i zvířete.¹¹

Zvlátní postavení má mezi těmito slufebnostmi právo poufívací (ususfructus). Jedná se o právo poufívat cizí věc a trfít z ní plody. Nesmí však dojít ke změně podstaty takto poufívané věci. Proto usufruktá skládá vlastníkovi kauci, pomocí níž se vlastníkovi zaručuje, že o věc bude řádně opatřovat a bude ji uflívat takovým způsobem, aby nezmenšil její podstatu.

⁹ KADLECOVÁ, M.; SCHELLE, K.; VESELÁ, R.; VLÁEK, E. Dějiny českého soukromého práva. Plzeň: Aleš, 2007, 19-21 s. ISBN 978-80-7380-041-3

¹⁰ KINCL, J.; URFUS, V.; SKRJEPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 189-190 s. ISBN 80-7179-031-1

¹¹ HRDINA, A. I.; DOSTALÍK, P. Přehled římského práva soukromého ke státní souborné zkoušce. Plzeň: Aleš, 2010. 64-65 s. ISBN 978-80-7380-235-6

Další z kategorie sluflebností jsou pozemkové sluflebnosti, které představují vztah sousedních vlastníků. Nejčastěji v případě vzniku pozemkových sluflebností je, že pozemek panujícího leží vedle sluflebného pozemku. Pro výkon sluflebností platí zásada co nejméně omezení vlastníka sluflebného pozemku. Pozemkové sluflebnosti se rozlišují na sluflebnosti venkovských pozemků a sluflebnosti městských pozemků. Každá z těchto sluflebností nese určitá oprávnění. Sluflebnosti venkovských pozemků obsahují cestní oprávnění, například hnát dobytek přes cizí pozemek, vodní oprávnění, například právo erpat vodu na cizím pozemku. Sluflebnosti městských pozemků, jinak zvané domovní sluflebnosti, obsahují stavební oprávnění, například právo prorazit okno v sousedově zdi, aby bylo zajištěno právo na světlo a výhled. Dalším z práv je například právo na odtok dešťové vody přes cizí pozemek.¹²

2.6. Ochrana vlastnického práva

Prostředky, kterými mohou vlastníci chránit svůj majetek je mnoho. Nejčastěji v případě ochrany jsou vlastnické žaloby. Aktivně legitimovaný k podání žaloby je vlastník. Mezi ně patří žaloba vindikace, dává možnost vlastníkovu vymáhat svou věc zpět, poté co mu byla odcizena. Další žalobou je žaloba negativní (záporní), touto žalobou se vlastník brání proti zasahování druhé osoby. K ochraně pretorského vlastnictví slouží publikánská žaloba.¹³

Existuje i mimosoudní cesta, jak může vlastník chránit své vlastnictví. Například strany, které jsou ve sporu, zavolají pretora, který věc prošetří a následně vynese rozhodnutí, kterým přikazuje nebo zakazuje něco konat. Výhodou tohoto způsobu řešení sporu byla rychlost a méně formálnost. Následně, pokud to strany nerespektovaly, se otevřel prostor pro podání žaloby.¹⁴

¹² KINCL, J.; URFUS, V.; SK JEPEK, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 190- 196 s. ISBN 80-7179-031-1

¹³ KADLECOVÁ, M.; SCHELLE, K.; VESELÁ, R.; VL EK, E. D jiny českého soukromého práva. Plzeň : Aleš en k. 2007. 20- 21 s. ISBN 978-80-7380-041-3

¹⁴ HRDINA, A. I.; DOSTALÍK, P. Přehled římského práva soukromého ke státní souborné zkoušce. Plzeň : Aleš en k, 2010. 55- 56 s. ISBN 978-80-7380-235-6

3. V c i podle zákona . 40/1964 Sb.

3.1. V c a její právní pojetí

Ob anský zákoník, z. . 40/1964 Sb., sice nedefinuje pojem v c i, p esto je právní v dou vykládán shodn . V c i v právním smyslu jsou p írodní síly a hmotné p edm ty. P írodní síly se mohou za v c i považovat jen v p ípad , fle jsou ovladatelné a uflite né. Jedná se nap íklad o energie slouffící k pot ebám lidí, k vytáp ní byt í ve ejnému osv tlení. Vzduch je také v cí právní smyslu, ale za p edpokladu, fle jím je napln na nap íklad vzduchová lahev potáp , naproti tomu vzduch jako ovzdu-í nem fle být považován za v c v právním smyslu.¹⁵

3.2. T íd ní v cí

Vý-e zmín ný ob anský zákoník rozli-uje v § 119 odst. 1 v c i movité a nemovité. Za v c movitou se považuje v c p emítitelná, nep emítitelnou je v c nemovitá. Odstavec 2 téhofl paragrafu definuje nemovitost jako pozemek a stavbu, které jsou pevn spojeny se zemí pevným základem.

Pozemkem se podle § 27 zákona . 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí rozumí ást zemského povrchu, která je ohrani ená od sousedních ástí hranicí územní správní jednotky nebo hranicí katastrálního územní, hranicí vlastnickou, hranicí drflby, hranicí druh pozemek . Dále je v tomto zákon definovaná parcela a stavební parcela. Parcela je pozemek geometricky a polohov ur en, který je zobrazený v katastrální map a je ozna ený parcelním íslem. Stavební parcela je pozemek evidovaný v druhu pozemka zastav né plochy a nádvo í.¹⁶

Stavba byla definována v zákon . 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním ádu (stavební zákon) jako ve-kerá stavební díla bez z etele na jejich stavebn technické provedení, ú el a dobu trvání. Stavby mohou být trvalé a do asné, u nichfl se p edem omezí doba jejich trvání.¹⁷

¹⁵ FIALA, J.; KINDL, M. et al. Ob anské právo hmotné. 2. vydání. Plze : Ale- en k, 2009. 156- 157 s. ISBN 978-80-7380-228-8

¹⁶ Zákon . 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí eské republiky (katastrální zákon). § 27 odst. 1, 2, 3

¹⁷ Zákon . 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním ádu. § 139b odst. 1, 2

Tento zákon byl však nahrazen zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), který ve svém § 2 odst. 3 definuje stavbu jako veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zetele na jejich stavební technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel vyufití a dobu trvání.¹⁸

Za stavbu se podle stavebního zákona považuje nejen budova, ale i mosty, zdi, oplocení a další.

Stavba je, co považuje občanský zákoník za stavbu. Není důležitý účel stavby, nebo jakými technologickými postupy je postavena, nýbrž jedná-li se o stavbu samostatnou, je oddělena od ostatních staveb. Jedná se o dílo vytvořené lidskou činností.¹⁹

Dalším způsobem jak rozlišit věci je kategorizace na věci zuffivatelné (spotřebitelné) a nezuffivatelné (opotřebitelné). Zuffivatelné věci se užíváním spotřebávají, slouží tedy k jednorázovému účelku, kupříkladu natankujeme do svého vozidla benzín, jízdou se spotřebuje a nelze ho tak vrátit. Ovšem auto je kupříkladem věcí nezuffivatelnou, protože používáním dojde k jeho opotřebení, nespotebuje se, bude sloužit svému účelu dál (pochopitelně s ohledem na údržbu jemu vynaloženou).

Věci, které lze nahradit jinými, se nazývají zastupitelné. Pokud-li si od kamaráda sto korunu, když mu ji budeme vracet, vrátíme mu sto korunu, ale jinou, protože peníze jsme utratili, jinak by peníze neměly smysl, kdybychom vraceli tutéž bankovku. Opakem jsou věci nezastupitelné. Jedná se o takové věci, které nelze nahradit jinými, zařadí se do této kategorie originály uměleckých děl atd.

Nedělitelné věci jsou takové věci, je-li se nadají reálně rozlišit, aniž by nedošlo ke znehodnocení věci. Kupříkladem jsou bankovky, obrazy, zvířata. Jinak se tyto věci nazývají jednoduché. Dělitelné (složené) jsou věci, které se bez jejich znehodnocení dají rozlišit na nové, samostatné věci, kupříkladem je pozemek.

Universitas rerum, tedy věc hromadná, představuje určitě množství předmětů, které samostatně nemají hodnotu, teprve až jejich shlukem vzniká

¹⁸ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu. § 2 odst. 3

¹⁹ HOLUB, M.; POKORNÝ, M.; BILOVSKÝ, J. Občanská vlastnictví v českém právním řádu. Praktická příručka. Praha: Linde Praha, 2002. 17- 20 s. ISBN 80-7201-348-3

jejich hodnota, tuna obilí by mohla být p íkladem. Dokonce v § 153 odst. 1 m fle pro zástavu být vedle v ci movité i nemovité i v c hromadná.²⁰

3.3. Sou ást v ci

Podle ob anský zákoníku (§ 120 odst. 1) se sou ástí v cí rozumí v-e, co k ní podle její povahy náleží a nem fle být odd leno, ani fl by se tím v c znehodnotila. V následujícím paragrafu je uvedeno, fle stavba není sou ástí pozemku (v novém ob anském zákoníku do-lo ke zm n , stavba se považuje za sou ást pozemku). Motor je klasickým p íkladem sou ástí v ci, a to tedy motoru. Motor je sice odd litelný od automobilu, ale bez n ho je automobil znehodnocený, jak z pohledu funk nosti, tak z pohledu jeho hodnoty. Dal-í p íklad bychom na-li v jífl zmín ném stavebním zákon , kde stojí, fle sou ástí stavby p ístavba a nástavba.²¹

3.4. P íslu-enství

P íslu-enstvím se podle ustanovení §121 odst. 1 ob anského zákoníku rozumí v ci, které náleží vlastníku v ci hlavní a jsou jí m ur eny k tomu, aby byly s hlavní v cí trvale uflívány.²²

Musí se tedy jednat o více samostatných v cí, které jsou si navzájem jakýmisi dopl ky. P íslu-enstvím není v c fyzicky spojená s jinou v cí. S p íslu-enstvím se m fle nakládat jako se samostatnou v cí. Na pozemku stojí zahradní altán, majitel se ho rozhodne prodat, p esto, fle je altán p íslu-enstvím pozemku, m fle s ním nakládat tak, fle ho nap íklad tedy prodá.²³

V následujících odstavcích tého fl ustanovení je uvedeno, fle p íslu-enstvím bytu jsou vedlej-í místnosti a prostory ur ené k tomu, aby byly s bytem uflívány.

²⁰ FIALA, J.; KINDL, M. et al. Ob anské právo hmotné. 2. vydání. Plze : Ale- en k, 2009. 161- 169 s. ISBN 978-80-7380-228-8

²¹ HOLUB, M.; POKORNÝ, M.; BI OVSKÝ, J. Ob an a vlastnictví v eském právním ádu. Praktická p íru ka. Praha: Linde Praha. 2002. 25- 29 s. ISBN 80-7201-348-3

²² Zákon . 40/1964 Sb., ob anský zákoník. § 121 odst. 1

²³ FIALA, J.; KINDL, M. et al. Ob anské právo hmotné. 2. vydání. Plze . Ale- en k, 2009. 171- 174 s. ISBN 978-80-7380-228-8

Úroky, úroky z prodlení, poplatky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním jsou příslušenstvím pohledávky.²⁴

3.5. V cizí věci z právního styku

Res extra commercium, jinak také v cizí věci z vlastnictví, pro jejich vlastnění je zapotřebí zvláštního povolení, takovými věcmi jsou zbraně, nebezpečná zvířata atd. Jedná se o věci, se kterými se nedá běžně obchodovat.²⁵

Uveďme si příklad pomocí zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon, v němž stojí v ustanovení § 4 odst. 1, podle kterého vlastnictví a součástí ani příslušenstvím nejsou přírodní minerální vody. V následujícím odstavci je uvedeno, že výtěžek z přírodních léčivých zdrojů se stane podle vlastnictví, jakmile jej osoba, která má podle tohoto zákona povolení k využití zdroje, odejme ze zdroje.²⁶

Příkladem věci není, kterou ale lze získat do vlastnictví je zvíře. Zákon o myslivosti (z. č. 449/2001 Sb.) stanovuje možnost lovu zvířete jen za podmínky vlastního povolení k lovu (§46) a loveckého lístku (§47), tedy zvláštního povolení. Podle § 51 může lovk nabýt zvíře do svého vlastnictví, a to v případě, jedná-li se o zvíře uhynulou nebo ulovenou, kterou si může např. jen honitby nechat nebo prodat. Samozřejmě musí být zvíře ulovena legálně, na základě onoho speciálního povolení.²⁷

²⁴ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. § 121 odst. 2, 3

²⁵ FIALA, J.; KINDL, M. et al. Občanské právo hmotné. 2. vydání. Plzeň: Aleš, 2009. 174-175 s. ISBN 978-80-7380-228-8

²⁶ Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změnách některých souvisejících předpisů (lázeňský zákon). § 4 odst. 1. 2

²⁷ Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti. § 46, 47, 51

4. Práva, jiné majetkové hodnoty a byty a nebytové prostory podle zákona . 40/1964 Sb.

4.1. Subjektivní práva a jejich ochrana

Práva a povinnosti vznikají bu to přímo ze zákona, nebo na základ právní skute nosti, které mohou být na lidské v li závislé anebo nezávislé. Obsah právních vztah tvo í práv práva a povinnosti. Výkon práv a povinností nesmí zasahovat do práv a oprávn ěných zájm ě jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.²⁸

Subjektivní právo, jinak se také ozna uje jako oprávn ění, p edstavuje míru mofného a dovoleného chování subjektu práva chovat se takovým zp sobem, který objektivní právo nezakazuje.²⁹

Subjektivní právo (a zároveň povinnosti) si ú astníci ob anskoprávních vztah mohou smluvn upravit, odchyln od zákona, za p edpokladu, že to zákon výslovn nezakazuje.³⁰

K omezení výkonu subjektivního práva m že dojít i nucen ě, a to na základ ě jaké právní skute nosti, nebo pokud existuje zákonná p ekáflka, která brání výkonu subjektivních práv, nap íklad z d vodu ochrany ve ejného zájmu. Subjektivní práva se ělení na práva absolutní a práva relativní. Práva absolutní povahy p edstavují kup íkladu práva osobní povahy a vlastnické právo. Tyto práva jsou spojena s povinností nekonat, což znamená, že nikdo nesmí zasahovat do t chto práv. Základní práva a svobody jsou garantovány mezinárodním právem a ústavním. P íkladem jsou právo na flivot, právo na svobodu vyznání, právo vlastnit majetek.³¹

Rozsudek Nejvyššího soudu R, sp. zn. 33 Cdo 51/2009, se v nuje výkonu subjektivních ob anských práv, zásadn ě vylučuje protiprávnost na stran

²⁸ Zákon . 40/1964 Sb., ob anský zákoník. § 3 odst. 1

²⁹ GERLOCH, A. Teorie práva. 4. upravené vydání. Plze ě : Aleš en k, 2007. 166 s. ISBN 978-80-7380-023-9

³⁰ Zákon . 40/1964 Sb., ob anský zákoník. § 2 odst. 3

³¹ GERLOCH, A. Teorie práva. 4. upravené vydání. Plze ě : Aleš en k, 2007. 167- 169 s. ISBN 978-80-7380-023-9

oprávněného subjektu. Tato zásada, pokud není v obanském zákoníku výslovně zmíněna, je považována za samozřejmost. Platí tedy, že ten, kdo vykonává své právo, nikomu neškodí. Neplatí to ale v případě, kdy se jedná o zneužití práva. Tento judikát je aplikovatelný i podle nového obanského zákoníku.³²

Článek první Listiny základních práv a svobod (LZPS) říká, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczitelné, nepromlžitelné a nezrušitelné. Ve článku tvrtém odst. 3 je uvedeno, že zákonná omezení základních práv a svobod musí platit pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.³³

Relativní subjektivní práva p sobí ve vztahu ke konkrétním subjektům. Tato práva jsou spojena s povinnostmi něco dát, něco konat, něco strpět. Jako příklad lze uvést právo na vzdělání, právo dít, právo na zdravotnickou péči, právo vcné a právo závazkové.³⁴

Subjektivní práva jsou posílena o možnost domáhat se jejich vynucení nebo ochrany, a to prostředky státního donucení nebo svépomocí. O tomto hovoří ustanovení obanského zákoníku, v nichž je uvedeno, proti tomu, kdo právo ohrozí nebo poruší, lze se domáhat ochrany orgánu, který je k tomu povolán. Došlo-li ke zjevnému zásahu do pokojného stavu, lze se domáhat ochrany u příslušného orgánu státní správy. Ten může předešlý zásah zakázat nebo uložít, aby byl obnoven předlý stav. Tím není dotčeno právo domáhat se ochrany u soudu.³⁵

Ochrana subjektivních práv je tedy vykonávána správním orgánem, soudem a svépomocí. Pokud tak stanoví zákon, může být ochrana poskytnuta i jiným orgánem než soudem, může jí být povolený obecní úřad nebo český telekomunikační úřad. Svépomocí se člověk může bránit, pokud tedy odvrací

³² VRAJÍK, M. Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového obanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2014. 34- 35 s. ISBN 978-80-7263-846-8

³³ Zákon 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního předku české republiky. I. 1, I. 4 odst. 3

³⁴ GERLOCH, A. Teorie práva. 4. upravené vydání. Plzeň: Aleš Konečný, 2007. 168- 169 s. ISBN 978-80-7380-023-9

³⁵ Zákon 40/1964 Sb., obanský zákoník. § 4, § 5

nebezpečí sám, v případě, že je ohroženo jeho subjektivní právo, bylo mu neoprávněně zasazeno do práva, nebo pokud je právo ohroženo bezprostředně a hrozba stále trvá. Zvláště v případě svépomoci je pak např. krajní nouze, ta je však upravena v jiném zákoně (trestní zákoník).³⁶

4.2. Jiné majetkové hodnoty

4.2.1. Práva k výsledkům lidské tvůrčíinnosti

Umlecká díla se označují jako nehmotné statky. Předmětem autorského práva jsou tedy autorská díla, která jsou vymezena autorským zákonem. Autorské dílo je tedy literární a jiné umlecké dílo a dílo vdecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčíinnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Za dílo se rovněž považuje i počítačový program. Právo autorské se vztahuje jak na dokončená díla, tak i na jednotlivé fáze i části díla, včetně názvu a jmen postav. Existují výjimky z ochrany podle autorského práva ve veřejném zájmu pro užití díla a výtvořů tradiční lidové kultury.³⁷

Obanský zákoník upravuje smlouvu o dílo v ustanovení § 631 a následujících. Zhotovitel díla se smlouvou o dílo zavazuje objednateli, že dílo vyhotoví za sjednanou cenu. Pokud není cena smluvně nebo zvláštěmi podmínkami stanovena, je cena určena písemně.³⁸

4.2.2. Předmět práva myšlového vlastnictví

Jedná se o pojem označující absolutní práva k nehmotným statkům, která se dají práva myšlově využít. Objektem práva myšlového vlastnictví jsou výsledky tvůrčíinnosti. Jsou jimi vynálezy práva myšlové vzory, ochranné známky, označení pro vodu výrobku. Práva myšlového vlastnictví je upraveno v řadě zvláštěmi podmínkami, jako jsou zákon o ochranných známkách, zákon o užitých vzorech, zákon o

³⁶ FIALA, J.; KINDL, M. et al. Obanské právo hmotné. 2. vydání. Plzeň: Aleš, 2009. 179-182 s. ISBN 978-80-7380-228-8

³⁷ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů § 2 odst. 1, 2, 3; § 3

³⁸ Zákon č. 40/1964 Sb., obanský zákoník. § 631, § 634 odst. 1

ochran topografií polovodi ových výrobk . Obchodní tajemství se rovn fl považuje za pr myslové vlastnictví.³⁹

Zákon o ochranných známkách uvádí, fl vlastník ochranné známky má výlu n právo uflívat ochrannou známku ve spojení s výrobkem nebo službou, kterou jsou chrán ny. Z toho vyplývají povinnosti pro ostatní, nesm jí pouflívat shodné ozna ení, které podléhá ochranné známce.⁴⁰

Uflitými vzory se podle zákona o uflitých vzorech chrání technická e-ení, která jsou nová, p esahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou pr myslov vyuffitelná. Právo na ochranu má p vodce nebo jeho právní nástupce. Mezi ú inky uflitého vzoru pat í, fl bez souhlasu jeho majitele nikdo nesm vyráb t podle chrán ného technického e-ení. Majitel uflitého vzoru m fl poskytnout licenci, tedy souhlas k vyuffívání jeho technického e-ení jinými osobami, nebo na n p evést uflitý vzor.⁴¹

4.2.3. Cenné papíry, podíl na zisku akciové společnosti, obchodní podíl s.r.o.

Cennými papíry jsou, podle zákona o cenných papírech, který pozbyl platnosti s ú inností nového ob anského zákoníku, akcie, zatímní listy, poukázky na akcie, podílové listy, dluhopisy, investiční kupóny, op ní listy, sm nky, -eky, nálofné listy, skladi-tní listy a zem d lské listy. Nestanoví-li zákon o cenných papírech i zvlá-tní právní p edpis n co jiného, platí pro cenné papíry ustanovení o v cech movitých.⁴² Listinné cenné papíry jsou skute nými papíry, v cí movitou, ale zaknihované cenné papíry mají podobu elektronického záznamu. Hodnota cenného papíru není dána cenou papíru, na kterém je zapsán, ale majetkovou hodnotou, která je cenným papírem p edstavována.⁴³ Cenné papíry m flou mít formu cenného papíru na doru itele, na majitele, na jméno nebo na ad.⁴⁴

³⁹ FIALA, J.; KINDL, M. et al. Ob anské právo hmotné. 2. Vydání. Plze : Ale- enek, 2009. 633- 634 s. ISBN 978-80-7380-228-8

⁴⁰ Zákon . 441/2003 Sb., o ochranných známkách. § 8 odst. 1, 2

⁴¹ Zákon . 478/1992 Sb., o uflitých vzorech. § 1; §6 odst. 1; § 12 odst. 1, 2

⁴² Zákon . 591/1992 Sb., o cenných papírech. § 1 odst. 1, 2

⁴³ FIALA, J.; KINDL, M. et al. Ob anské právo hmotné. 2. vydání. Plze : Ale- en k, 2009. 177 s. ISBN 978-80-7380-228-8

⁴⁴ Zákon . 591/1992 Sb., o cenných papírech. § 3

Nejast ji vydávaný cenný papír v akciové společnosti je akcie, do níž jsou zařazeny práva a povinnosti akcionářů.⁴⁵ Jak ustanovení § 155 obchodního zákoníku upravuje, je akcie cenným papírem, s níž jsou spojena práva společnosti tedy akcionářů a podílet se na řízení společnosti, jejím vzniku a na likvidaci z statku společnosti a zániku akciové společnosti. Osoba, která se podílí na základním kapitálu, je při zvýšení tohoto kapitálu oprávněna vykonávat akcionářská práva v rozsahu upsaných akcií od okamžiku, kdy byly učiněny, i když je třeba nedošlo k zapsání zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, ledaže návrh na zapsání do obchodního rejstříku soud zamítne nebo bude zrušeno rozhodnutí o zvýšení kapitálu. Do té doby vykonávaná akcionářská práva tím nejsou dotčena. Akcie mohou být vydávány v listinné podobě nebo zaknihované. Akcie podle tohoto zákona musí obsahovat firmu a sídlo společnosti, jmenovitou hodnotu, označení formy akcie, výši základního kapitálu, počet akcií k datu emise akcie a datum emise.⁴⁶ Emise cenného papíru představuje částku, za kterou vydává společnost akcie. Emisní kurz nesmí být nižší než její jmenovitá hodnota.⁴⁷

Pokud ještě nebyl vydán cenný papír, vydá se zatímní list, společník může nakládat se svým podílem až po vydání příslušného cenného papíru. Zatímní list je cenný papír na řád, se kterým jsou tedy spojena práva vyplývající z akcie. Společnost vydá zatímní list bez zbytečného odkladu upisovateli, který nesplatil celý emisní kurz upsané emise před zápisem společnosti do obchodního rejstříku.⁴⁸

Druh vydaných akcií, kmenových i prioritních, určuje rozsah práv, které náleží držitelům akcie. Kmenové a prioritní akcie mohou nabývat i zaměnitelnosti společnosti, a to za zvýhodněných podmínek, pokud to však stanoví společnost.⁴⁹ Kmenové akcie jsou takové akcie, se kterými nejsou spojena žádná

⁴⁵ TWARDY, Z. et al. Základy obchodního práva. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 145 s. ISBN 978-80-7380-322-3

⁴⁶ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. § 155 odst. 1, 2, 3

⁴⁷ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. § 163a odst. 1

⁴⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., občanský zákoník. § 176 odst. 1, 3

⁴⁹ TWARDY, Z. et al. Základy obchodního práva. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 150 s. ISBN 978-80-7380-322-3

zvláštní práva.⁵⁰ Akcie, s nimiž jsou spojena práva na výplatu dividend nebo týkající se podílu na likvidaci z statku akciové společnosti, se nazývají prioritní akcie. Dividenda jsou vyplácena jen majitelům prioritních akcií. Prioritní dividendy jsou vyřazeny mimo dividendy akcií kmenových.⁵¹ S prioritními akciemi v akciové společnosti není spojeno právo hlasování na valné hromadě. Vlastníci prioritních akcií, kteří nepředchodí, nabyli právo hlasovat na valné hromadě, mají právo hlasovat na valné hromadě, kde se rozhodne o vyplacení prioritní dividendy.⁵²

K provedení akcí dochází podle jejich formy. Akcie na majitele jsou neomezeně převoditelné. Akcie mohou být společným majetkem více osob. Ten, kdo bude vykonávat práva z akcie, je určen dohodou spolumajitelů nebo si spolumajitelé určí společného zmocněnce. Obdobně se použijí ustanovení občanského zákoníku o spoluvlastnictví na vzájemné vztahy mezi spolumajiteli akcie. Pokud zemře akcionář, práva spojená s akcií bude vykonávat dědic, za předpokladu, že obchodní zákoník nestanoví nic jiného. Je-li akcie spojena s více dědici, zvolí si společného zmocněnce pro výkon práv, jestliže se nedohodnou, soud tuto oprávněnou osobu určí na návrh společnosti.⁵³

Cenným papírem, který je spojen s právem na zaplacení dlužné částky, je dluhopis. Jedná se o zastupitelný cenný papír. Dlužná částka je určena jmenovitou hodnotou dluhopisu a je splatná ke dni splatnosti dluhopisu. Tento druh cenného papíru je obecně upraven v zákoně o dluhopisech. Obchodní zákoník v ustanovení § 160 upravuje vyměnitelné a prioritní dluhopisy. Dluhopisy jsou vydávány v listinné i zaknihované podobě. Takzvané obyčejné dluhopisy spojují se sebou obecné právo požadovat splacení dlužné částky, je-li určena jmenovitou hodnotou dluhopisu a výnosem dluhopisu.⁵⁴ Dluhopisy se vydávají na základě usnesení valné hromady společnosti. Vyměnitelné dluhopisy jsou takové dluhopisy, se kterými je spojeno právo na jejich výměnu za akcie společnosti. Prioritní dluhopisy jsou pak takové, s nimiž se váže právo na upisování

⁵⁰ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. § 155 odst. 6

⁵¹ TWARDARC, Z. et al. Základy obchodního práva. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 151 s. ISBN 978-80-7380-322-3

⁵² Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. § 159 odst. 3

⁵³ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. § 156 odst. 5-7, 9-10

⁵⁴ TWARDARC, Z. et al. Základy obchodního práva. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 157 s. ISBN 978-80-7380-322-3

akcií. Vymnitelné a prioritní dluhopisy mohou být rovněž vydány v zaknihované podobě, právo s nimi spojené může vykonávat osoba uvedená v evidenci zaknihovaných cenných papírů v rozhodný den, tedy v takový den, kdy mohlo být právo uplatněno poprvé. Pokud má být přednostní právo z prioritních dluhopisů v zaknihované podobě samostatně převoditelné, je potřeba, aby došlo k vydání oprávněného listu.⁵⁵ Oprávněné listy vydává akciová společnost pro uplatnění stanovených přednostních práv. Oprávněné listy se podle obchodního zákoníku vydávají pouze jako cenné papíry na doručitele, podobu mohou mít listinnou i zaknihovanou.⁵⁶

Právo na podíl na zisku akciové společnosti je základním právem akcionáře. Tento podíl se nazývá dividenda, valná hromada společnosti ho schválí k rozdělení podle hospodářského výsledku.⁵⁷ Akciová společnost není oprávněna rozdělit zisk nebo jiné vlastní zdroje mezi akcionáře, pokud je vlastní kapitál zjištěný před i mimo účetní uzávěrku nebo by v důsledku rozdělení byl nižší než základní kapitál společnosti, zvýšený o upsanou jmenovitou hodnotu akcie, část rezervního fondu, která nesmí být použita k plnění akcionáře. Valná hromada může stanovit podíl na zisku členů představenstva a členů dozorčí rady ze zisku schváleného k rozdělení. Dividenda a podíl určený členům představenstva a členům dozorčí rady se vyplácí do tří měsíců od doby, kdy se na tom valná hromada usnesla, pokud stanovy společnosti i valná hromada nestanoví jinak. Právo na výplatu dividend je samostatně převoditelné. Nabyli-li někdo dividendu v dobré víře, není povinen tuto dividendu vrátit. Jsou-li pochybnosti, dobrá víra se předpokládá. Pokud se ruší společnost vstoupením do likvidace, mají akcionáři právo na podíl na likvidačním zstatku.⁵⁸

Obchodní podíl s.r.o. představuje účast společníka na společnosti s ručením omezeným, z této účasti pak plynou práva a povinnosti společníka.⁵⁹ Výše obchodního podílu společníka je určen poměrem vkladu společníka

⁵⁵ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. § 160 odst. 1, 3, 4

⁵⁶ TWARDY, Z. et al. Základy obchodního práva. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 157 s. ISBN 978-80-7380-322-3

⁵⁷ TWARDY, Z. et al. Základy obchodního práva. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 161 s. ISBN 978-80-7380-322-3

⁵⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. § 178 odst. 2, 3, 7, 12; § 179 odst. 1, 3

⁵⁹ TWARDY, Z. et al. Základy obchodního práva. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 133 s. ISBN 978-80-7380-322-3

k základnímu kapitálu s.r.o., neuruje-li společnost smlouva něco jiného. Platí, že každý společník může mít jen jeden obchodní podíl, a může ho však zvýšit dalším vkladem. Jeden obchodní podíl může patřit více společníkům, musí si však určit společného zástupce pro vykonávání práva plynoucího z podílu. Společník má možnost svůj podíl převést smlouvou na jiného společníka, ale se souhlasem valné hromady společnosti.⁶⁰ Společník nemůže disponovat svým vkladem, pokud společnost trvá, a může nakládat jen se svým obchodním podílem. Obchodní podíl se dědí, zemře-li společník. Společenská smlouva může dle vyloučit, nebo však, má-li společnost jen jednoho společníka, rovněž tak nelze zrušit účast dle na společnosti. Pokud je společník více, může se účast domáhat u soudu o zrušení své účasti ve společnosti. Zanikne-li právnická osoba, která je společníkem, přejde obchodní podíl na jejího právního nástupce, to ale může vyloučit společenská smlouva. Společnost není umožněna nabývat smluvně své obchodní podíly. Pokud zanikne účast některého společníka na společnosti, stane se jeho podíl volný a přechází na společnost,⁶¹ která tento podíl může převést na jiného společníka nebo na třetí osobu, podle rozhodnutí valné hromady. Další možností, jak společnost může nalozit s tímto podílem, je snížení základního kapitálu o tento podíl nebo přerozdelení obchodního podílu vyloučeného společníka mezi ostatní společníky podle jejich podílu.⁶²

S příchodem nového obchodního zákoníku došlo ke změnám i v oblasti obchodního práva. Ustanovení ze zaniklého obchodního zákoníku se přemístila do zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a samotného NOZ. Další úprava je v zákoně o cenných papírech. Cenným papírem se v novém ustanovení § 514-544 NOZ. Například ustanovení § 514 NOZ upravuje to, co je cenným papírem. Cenný papír je tedy listina, s níž je právo spojeno takovým způsobem, že po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést. Další ustanovení se v novém například zaknihovaným cenným papírem, které jsou podle ustanovení § 525 NOZ takové cenné papíry, jenž je nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze ho převést jinak než změnou zápisu v této evidenci. Zaknihované cenné

⁶⁰ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. § 114, § 115 odst. 1

⁶¹ TRVARC, Z. et al. Základy obchodního práva. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 134 s. ISBN 978-80-7380-322-3

⁶² Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. § 113 odst. 5, 6

papíry jsou zastupitelné za předpokladu, že byly vydány stejným emitentem a vznikají z nich stejná práva.⁶³ Zákon o obchodních korporacích upravuje cenné papíry a jejich vydávání jako jedno z práv společností. Například v části tohoto zákoníku v nově akciové společnosti, tedy akciím, ustanovení § 263 uvádí, že akcie mohou mít formu cenného papíru nebo na majitele, případně cenné papíry nebo se označí jako cenné papíry na jméno a cenné papíry na doručenitele jako cenné papíry na majitele. Akcie na majitele jsou neomezeně převoditelné a akcie na jméno se převádí rubopisem.⁶⁴

Forma smlouvy o převodu akcií se v nově rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 2170/2011. Z tohoto rozsudku vyplývá, že pokud právní předpisy nevyžadují písemnou formu smlouvy o převodu cenných papírů, může být taková smlouva uzavřena i ústně nebo konkludentně. Samotná neplatnost písemné smlouvy neznamena automaticky neplatnost převodu cenných papírů. Úplatný převod cenných papírů se řídí ustanovením NOZ o koupi. Ani zákon o obchodních korporacích nestanovuje povinnost písemné smlouvy.⁶⁵

4.3. Byty a nebytové prostory

Byty a nebytové prostory mohou být předmětem občanskoprávních vztahů.⁶⁶ Vlastnictví k bytům a nebytovým prostorům upravuje zvláštní zákon.⁶⁷ Bytové vlastnictví je specifickým druhem spoluvlastnictví. Spoluvlastník budovy je spoluvlastníkem bytové jednotky a nebytového prostoru v budově a současně je i podílovým spoluvlastníkem společných částí domu. Společně se vznikem vlastnictví k bytové jednotce vzniká spoluvlastnictví ke společným částem budovy.⁶⁸ Spoluvlastnictví budovy a vlastnictví bytu nebo nebytového prostoru

⁶³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 514, § 525 odst. 1

⁶⁴ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 263 odst. 1, 2; §269 odst. 1; §274 odst. 1

⁶⁵ VRAJÍK, M. Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2014. 796- 797 s. ISBN 978-80-7263-846-8

⁶⁶ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 118 odst. 2

⁶⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 125 odst. 1

⁶⁸ FIALA, J., KINDL, M. et al. Občanské právo hmotné. 2. Vydání. Plzeň: Alenka, 2009. 254 s. ISBN 978-80-7380-228-8

v ní lze nabývat v budovách, které mají alespoň dva byty nebo dva samostatné nebytové prostory nebo alespoň jeden byt a jeden samostatný nebytový prostor.⁶⁹ Zákon o bytovém vlastnictví vymezuje ve svých ustanoveních pojmy, co je vlastně budovou, nebytovým prostorem a další. Budovou dle tohoto zákona je trvalá stavba spojená pevnými základy se zemí, která je prostorově soustředěná a navenek uzavřená obvodovými stěnami a střešními konstrukcemi s nejméně dvěma prostorově uzavřenými samostatnými užitkovými prostory, s výjimkou hal. Bytem se pak podle tohoto zákona rozumí místnost nebo soubor místností, jež jsou určeny k bydlení, a to podle rozhodnutí stavebního úřadu. Nebytovým prostorem se označuje místnost nebo soubor místností, které jsou určeny, podle rozhodnutí stavebního úřadu, k jiným účelům než k bydlení. Tyto prostory nejsou příslušenstvím bytu nebo příslušenstvím nezbytného prostoru ani společné části domu. Společné části domu jsou takové části, jež jsou určeny pro společné užívání, jsou jimi vchody, schodiště, rozvody tepla, sušárny a další.⁷⁰

Vlastnictví bytu a nebytového prostoru vzniká vkladem prohlášení vlastníka budovy do katastru nemovitostí, které části budovy se stanou společnými, výstavbou jednotky, tedy bytu i nebytového prostoru. Toto vlastnictví může rovněž vzniknout dohodou podílových spoluvlastníků, dohodou o vypořádání SJM, společného jmění manželů, je-li společné jmění tvořeno budovou, a rozhodnutím soudu o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví nebo o vypořádání společného jmění manželů.⁷¹

⁶⁹ Zákon č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytu, § 1 odst. 4

⁷⁰ Zákon č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytu, § 2 píš. a, b, c, g

⁷¹ FIALA, J.; KINDL, M. et al. Občanské právo hmotné. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 256 s. ISBN 978-80-7380-228-8

5. V c i podle zákona . 89/2012 Sb.

Nový občanský zákoník, zákon . 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále NOZ), nabyl účinnosti 1. ledna 2014, tedy poměrně nedávno. Jak auto i NOZ říká, byl publikován ve Sbírce zákonů pod číslem 89, což vyjadřuje jakousi symboliku k listopadu 1989 a pořádek svobodně flít a svobodně se spolu domlouvat. NOZ reaguje na vyvíjející se společnost. Společnost ale s rektifikací soukromého práva muselo dojít k mnoha dalším změnám. Mimo jiné došlo k vydání zákona o obchodních korporacích, který nahradil dosavadní obchodní zákoník. Závazky, jež byly upraveny v ustanoveních obchodního zákoníku, se přemístily do NOZ. Společnost s novým občanským zákoníkem muselo dojít i ke změnám občanského soudního řádu.

V rektifikaci došlo k mnohým změnám, z nichž budou zmíněny v následujících kapitolách.

Pozornost NOZ je věnována člověku, jeho svobodě a zájmům. Vychází z teze, že subjekty práva jsou osoby fyzické a právnické. Tvrdí NOZ však odmítají jejich vnímání jako navzájem rovných osob. Fyzická osoba má přirozené právo na vlastní právní osobnost a právo na její uznání. A právnické osobě toto právo chybí, protože její existence a samozřejmě vznik její právní subjektivity závisí na vůli člověka. Lidé si vytvářejí právnické osoby, prostřednictvím nichž realizují svou vůli.⁷²

O tom, co je v c, se vede řada diskuzí a písemných článků. Není pochyb, že se jedná o diskutabilní pojem a s přihledem NOZ je tato potřeba vyřešit. Například p. profesor Stuna a Vestka se zaměřují ve svém článku, co si pod pojmem v c představí. V c v širším právním smyslu je věc, co se liší od osoby a slouží k potřebě lidí, tento pojem však zahrnuje nejen hmotné a nehmotné věci, ale i práva, věcné břemeno, jakouž i nehmotné statky (res incorporales). Jádro této problematiky lze spatřovat ve vlastnictví, které tvoří společný prvek pro věci hmotné i nehmotné. Vlastnictví k hmotným předmětům je totiž ze své přirozené povahy jiné než vlastnictví k právům (pohledávkám), popřímo k nehmotným

⁷² ELIÁŠ K. a kol. Nový občanský zákoník a aktualizovaná doprovodná zpráva a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 5- 12 s. ISBN 978-80-7208-922-2

statků. Hmotné podmínky ocenitelné v penězích se i nadále pro jejich častý výskyt považují jako typické podmínky soukromoprávních vztahů, zejména vlastnických vztahů, jakož i závazkových. Pokud nejsou hmotné věci ocenitelné v penězích, tedy nemají majetkovou hodnotu, nejedná se o věci v právním smyslu, netvoří tedy ani podmínky soukromoprávních vztahů, obchodních transakcí, ale k jejich ocenění může dojít.⁷³

Více k pojmu věci je obsaženo v následující kapitole.

5.1. Věci a jejich rozdělení

Věcí se podle nového občanského zákoníku myslí věc, co je rozdílné od osoby a slouží k potřebě lidí. Věc určená k veřejnému užívání se nazývá veřejný statek. To, co věc pravidelně poskytuje ze své přirozené povahy, se nazývá plod. Užitky jsou pak to, co věc pravidelně poskytuje ze své právní povahy. Věcí nejsou lidské tělo ani jeho části, které by mohly být od těla odděleny.⁷⁴

Obecně je pro věc v právním smyslu typické, že si ji lze přivlastnit. Věc je věc, co je odlišné od osob a slouží k potřebě lidí. Jsou to tedy věci užitkové. Užitkovost lze spatřovat ve schopnosti věci způsobit hospodářský užitek nebo například estetický. Vymezení užitkovosti závisí na lidském poznání a schopnosti. Velkou změnou v NOZ je nahlížení na zvířecí zvířata se již nepovažuje za věc, má zvláštní hodnotu a význam, posuzuje se jako smysly nadaný živý tvor. Ustanovení o věcech se na zvířata použijí jen v takovém rozsahu, aby to neodporovalo povaze zvířete jako živého tvora. Shodně jako zákony na ochranu zvířat uvádí NOZ pravidla pro ochranu zvířat, bere nově zřetel i na emoční vztah mezi zvířetem a jeho španílem. Zajímavé je rovněž rozdělení zvířat na domácí a divoká. Soukromé práva definuje divoké zvíře jako kterékoli zvíře, které spadá do kategorie nedomestikovaných. Příkladem je kůň, přestože jednotlivé kusy

⁷³ STUNA, S.; TĚSTKA, J. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. Právní rozhledy 10/2011. [cit. 10. března 2014]. Dostupné na WWW: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptemrbgpxa4s7geyf643uojtgnrw&groupIndex=4&rowIndex=0&conversationId=819203>

⁷⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 489- § 491; § 493

jsou chováni lidmi doma, považuje se ke ek za zví e divoké, protofe celý druh flije p eváfln ve volné p írod .⁷⁵

NOZ výslovn uvádí rozd lení v cí. Za v c hmotnou se považuje v c, která je ovladatelnou ástí vn j-ího sv ta a která má povahu samostatného p edm tu. Nehmotné v ci jsou práva, jejichfl povaha to p ípou-tí, a jiné v ci bez hmotné podstaty. Na ovladatelné p írodní síly se p im en pouflije ustanovení o hmotných v cech. P esn definované jsou i v ci movité a nemovité. Za nemovité v ci se považuje pozemek a stavba se samostatným ú elovým ur ením, jakofi i v cná práva k nim, a práva, která za nemovité v ci prohlásí zákon. Podle rozsudku NS R, sp. zn. 22 Cdo 1241/2010, stavba vzniká jako v c ve chvíli, kdy je stavba vybudována do stádia, od n hofl za ínají dal-í stavební práce, které sm ují k samotnému dokon ení druhov a individuáln ur ené v ci. Stavba není samostatnou v cí, ale sou ástí pozemku.⁷⁶ Movité v ci jsou definovány negativn , jsou jimi v-echny v ci, které nejsou v cmi nemovitými. V c, která m fle být nahrazena v cí jinou téhofl druhu, se nazývá v c zastupitelná. Opakem je nezastupitelná v c, jsou to ostatní v ci. Nezuffivatelné v ci jsou ty v ci, které nejsou zuffivatelné. V ci zuffivatelné jsou takové, které jsou v cí movitou, která se b flný pouflíváním spot ebouvává, zpracovává nebo zcizuje. V c hromadnou tvo í soubor v cí, které náleflí té samé osob . Jako organizovaný soubor jm ní je ozna en obchodní závod, který vytvo il podnikatel, aby slouffil k provozování jeho innosti. Sou ást v ci je to, co nelze od ní odd lit, anifl by tak nedo-lo ke znehodnocení v ci. Nov se objevilo, fle za sou ást pozemku se považuje stavba, rovn fl tak podzemní stavba. Inffenýrské síť ale za sou ást pozemku považované nejsou. P íslu-enství v ci, jak ustanovení NOZ uvádí, je vedlej-í v c vlastníka u v ci hlavní, p íslu-enství se pouflívá spole n s v cí hlavní. Posledním z tohoto vý tu je cenný papír. Jedná se o listinu, se kterou je právo spojeno takovým

⁷⁵ ELIÁTM K. a kol. Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 225- 227 s. ISBN 978-80-7208-922-2

⁷⁶ VRAJÍK, M. Judikatura Nejvy-ího soudu z pohledu nového ob anského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2014. 101- 102 s. ISBN 978-80-7263-846-8

zp sobem, fle je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani p evést.⁷⁷

5.2. V cná práva jako absolutní majetková práva

Do kategorie absolutních majetkových práv pat í vedle práv v cných i d dické právo. Nestanoví- li zákon jinak, p sobí absolutní majetková práva proti kařdému.⁷⁸

V hlav první s názvem V–eobecná ustanovení jsou obsařlena základní pravidla týkajících se absolutních majetkových práv. Nestanoví- li zákon n co jiného, p sobí absolutní majetková práva v i kařdému (§ 976). Existence taxativního vý tu prav, která jsou považována za absolutní, vyjad uje ustanovení § 977. V následujícím paragrafu je vyjád ena mořnost odchýlit se od t chto ustanoveních. Ujednáním s ú inky v i t etím osobám se lze odchýlit od ustanovení jen v p ípad , pokud to zákon p ípou-tí.⁷⁹

5.2.1. Drřlba

Jak ustanovení § 987 NOZ uvádí, drřitelem je ten, kdo vykonává právo pro sebe. Drřlba se nemusí striktn týkat jen v ci, nový ob anský zákon rozli-uje i drřlbu práva. Drřlba je trvalý a opakovaný výkon práva, pro kterou platí, fle p evoditelnost práva jde zrealizovat vlastním právním jednáním. P edm tem drřlby nem fle být osobní práva. Drřlbu lze nabýt originálním zp sobem nebo derivativním. Derivativní (odvozený) zp sob znamená, fle drřitel p evede drřlbu na nového drřitele, v d sledku právního nástupnictví po dosavadním drřiteli.⁸⁰

V novém ob anském zákoníku se objevují pojmy jako řádná drřlba (§ 991), poctivá drřlba (§ 992) a pravá drřlba (§ 993). P edpokládá se, fle drřlba je řádná, pravá a poctivá. O řádnou drřlbu se jedná, pokud se zakládá na platném právním d vodou. řádným drřitelem je ten, kdo se ujme drřlby bezprost edn , aniř ru-í cizí

⁷⁷ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná řást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale- en k, 2013. 161- 164 s. ISBN 978-80-7380-377-3

⁷⁸ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná řást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale- en k, 2013. 199 s. ISBN 978-80-7380-377-3

⁷⁹ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 976- § 978

⁸⁰ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná řást. Absolutní majetková práva. Plze . Ale- en k, 2013. 230- 231 s. ISBN 978-80-7380-377-3

drfibu, nebo kdo se ujme drfby z v le p edchozího drfitele nebo na základ výroku orgánu ve ejné moci. Poctivý drfitel je tehdy, pokud se z p esv d ivého d vodu domnívá, fle mu náleží právo, které vykonává. O nepoctivou drfibu jde tehdy, ví-li, fle mu toto právo nenáleží. Poctivému drfiteli náleží stejná práva jako ádnému drfiteli. Neprokáfe- li se, fle se n kdo vet el v drfibu svémocn nebo fle se v ni vloudil potajmu nebo lstí, anebo fle n kdo usiluje prom nit v trvalé právo to, co mu bylo povoleno jen výprosou, jde o pravou drfibu. Drfiba je takový institut, v n mfl jde o faktické ovládnutí p edm tu právního obchodu a vlastnické v le.⁸¹

Rozsudek NS R, sp. zn. 22 Cdo 3342/2012, potvrdil skute nost, fle osoba, která na základ smlouvy ztratila vlastnické právo k v ci ve prosp ch druhé osoby, nem fle být tak jejím oprávn ným drfitelem, nem fle ji bez právního d vodu nadále uffivat.⁸²

Mezi základní práva poctivého drfitele se ádí právo v c drflet, s v cí nakládat nebo má poctivý drfitel právo na zni ení v ci. Poctivý drfitel není za své jednání odpov dný, nakládá- li s v cí v mezích zákona. Nový ob anský zákoník p iná-í také výslovné vylou ení práva poctivého drfitele na nahrazení ceny, za kterou na sebe v c p evedl. Povinnosti nepoctivého drfitele je vydat ve-kerý uffitek, který získal z drfby, rovn fl musí nepoctivý drfitel nahradit u-ly uffitek, který by m la osoba, jífl po právu drfiba náleží. Jedná se tedy o drfibu vlastnického práva.⁸³

Ustanovení NOZ § 1003 a §1004 se v nují problematice ochrana drfby. Pokud by n kdo drfibu naru-oval, její drfitel má právo domáhat se po naru-íteli, aby se zdrflet svého chování nebo aby v-e uvedl v p ede-ly stav. Dále drfiteli p íslu-í právní ochrana pro p ípad zbavení drfby, jelikofl drfibu nikdo není

⁸¹ ELIÁTM K. a kol. Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 433- 434 s. ISBN 978-80-7208-922-2

⁸² VRAJÍK, M. Judikatura Nejvy-ího soudu z pohledu nového ob anského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2014. 267- 268 s. ISBN 978-80-7263-846-8

⁸³ B LOHLÁVEK, A. J.; ERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; TROTOVÁ, E. Nový ob anský zákoník. Srovnání dosavadní a nové právní ob anskoprávní úpravy v etn p edpis souvisejících. Plze : Ale- en k, 2012. 312 s. ISBN 978-80-7380-413-8

oprávněnou svémocně rušit a vypudit z ní jeho držitele. V tomto případě se může držitel znovu zmocnit své držby.

Držba zaniká v okamžiku, kdy se jí držitel vzdá nebo trvale ztratí možnost vykonávat obsah práv, které dosud vykonával. Pokud je držitel vypuzen a nikterak se nebrání, rovněž dochází k jejímu zániku. Zánik nezpůsobí smrt nebo zánik držitele.

NOZ zmíní i společnou držbu, pro kterou platí ustanovení o držbě a společných právech, včetně spoluvlastnictví. O společnou držbu se jedná v případě, že na výkon práv se podílí společně několik osob.⁸⁴

5.2.2. Vlastnictví

Způsobným předmetem vlastnického práva jsou věci movité i nemovité, tedy vše, co někomu patří. Oproti tomu subjektivní vymezení vlastnického práva představuje, že vlastník má právo se svým vlastnictvím libovolně nakládat, za podmínky, že-li to v mezích zákona. Nesmí však rušit práva jiných osob, obtěžovat je či poškodit. To nalezneme v ustanoveních § 1011 až 1012 NOZ. Vlastnické právo je tedy označení pro subjektivní právo vlastníka, které má vůči předmetu tohoto práva, ten se označuje jako vlastnictví.⁸⁵

Vlastnictví je spojeno s právem věci držet, užívacím právem, dále s právem disponovat a právem brát z ní užitek nebo plody. O právu držet (ius possidendi) již bylo řečeno v předchozí kapitole.

S právem disponovat (ius disponendi) jsou spojena práva věci zcizit, a to úplatně nebo neúplatně, například prodej, darování), věci neužívat, zničit nebo věci opustit. Naplnit své právo vlastníka věci zcizit může zcela nebo zčásti. Částečně zcizenou věcí je zastavení cenného papíru. Každému vlastníkovi náleží právo věci zničit, ne vždy je to však možné. Vlastní-li například chráněnou historickou památku, která podléhá ochraně zvláštního zákona, nemůže vlastník věci zničit, jsou s tím věcí spojena jiná práva podle zvláštních zákonů, a to například o věci jako o historickou památku, pro kterou platí zvláštní režim. Jak již bylo

⁸⁴ ELIÁŠ K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostava: Sagit, 2012. 435- 437 s. ISBN 978-80-7208-922-2

⁸⁵ ELIÁŠ K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 437- 439 s. ISBN 978-80-7208-922-2

e eno, vlastník může v c jakkoli užívat (ius utendi), nesmí však ohrožovat i porušovat práva druhých. Právo v c užívat je tedy omezeno právem těchto osob nebo ve stejném zájmu, může být ale omezeno i smlouvou nebo zákonem. S právem v c užívat souvisí i právo brát si z v c užitky a plody (ius fruendi). Plody a užitky se rozlišují na civilní, přemyslové a přirozené (přírodní). Právo na plody nebo užitky má nejen držitel, jak již bylo řečeno, ale i vlastník. V NOZ se nově objevuje právo vlastníka sousedního pozemku. Ustanovení § 1066 tohoto zákona uvádí, že plody náleží tomu vlastníku, na jehož pozemku například strom roste, jedná-li se o kupní smlouvu o jablka. Následující ustanovení upravuje situaci, kdy strom roste na hranici pozemků a není tedy jasné, kdo je jeho vlastníkem, v tomto případě se jedná o strom společný a oba spoluvlastníci tak z něho mohou mít plody stejně. Pokud by však plody spadly ze stromu sousedova pozemku, připadnou tyto plody tomu vlastníku pozemku, na který spadly nezávisle na tom, komu strom patří, tedy na kterém pozemku strom roste. Toto ale neplatí v případě, že je-li druhým pozemkem ve stejný statek.

Nabývání vlastnického práva se dá rozdělit na dvě skupiny. Podle toho nabývá-li budoucí vlastník vlastnické právo od vlastníka či nevlastníka. Nabytí vlastnického práva neboli jeho přechod, od vlastníka se realizuje v zásadě úkonností smlouvy, na základě zákona nebo rozhodnutím soudu či jiného orgánu ve stejné moci. Způsob nabytí vlastnického práva vychází z dělení v c na v c movité a nemovité. U movitých v c individuálně určených se vlastnické právo, pokud smlouva nestanoví nic jiného, nabývá dnem úkonností smlouvy. U druhově určených v c je to okamžikem, kdy je v c oddělena od jiných v c téhož druhu. Jedná-li se o v c movité zapsané ve veřejném seznamu, dochází k nabytí vlastnického práva zápisem do tohoto seznamu, nestanoví-li však zvláštní předpis jinak. U v c nemovitých je to pak zápisem do veřejného seznamu. K nabývání vlastnického práva cenných papírů dochází podle druhů cenných papírů. U cenných papírů na doručitele dochází k nabytí vlastnického práva předáním cenného papíru na základě smlouvy. U cenných papírů na ad je to pak předpisem, smlouvou a následným předáním. Vlastnické právo u cenných papírů

na jméno se realizuje úinností smlouvy. Zápisem na účet vlastníka dochází k nabytí vlastnického práva u zaknihovaných cenných papírů.⁸⁶

O p ívlastn ní a nálezu pojednává NOZ ve svém ustanovení § 1045 a následujících. Každý si může p ívlastnit v c, pokud to neodporuje zákonu nebo pokud tomu nebrání právo jiného na p ívlastn ní, která nikomu nepat í. Nikomu nepat í movitá v c, kterou vlastník opustil, protože ji nechce držet jako svou. Do vlastnictví státu p ípadá opu-t ná nemovitá v c nebo taková nemovitá v c, u níž se nedá nikterak zjistit, kdo je jejím vlastním. Nevykonává-li během t í let vlastník vlastnické právo k v ci movité, nahlíží se na to, jako by ji opustil, nemá tedy o ní zájem, považuje se za v c opu-t nou. U nemovité v ci je tato lh ta deset let. V t chto ustanoveních nalezneme i ustanovení týkajících se zví at. Divoké zví e je bez pána, v té chvíli co flíje na svobod . Zví etem bez pána se stane zajaté zví e, v okamžiku kdy získá svobodu a jeho vlastník je bez prodlení a soustavně nestáhá nebo nehledá ve snaze ho znovu zajmout. Pokud lze zjistit majitele takového zví ete, p edpokladem je jeho ozna ení známkou nebo ípem, nenahlíží se na n j jako na zví e bez pána. Pokud se během –esti týdn zkrocené zví e nevrátí jeho vlastníkovi, může si ho p ívlastnit kdokoli, na jehož pozemku zví e najde, za p edpokladu, že zví e není ozna eno a nedá se tak zjistit jeho majitel. Je-li z ejmé, že vlastník nejeví o své domácí zví e zájem í se ho snaží úmyslně zbavit, vyhnat, ozna uje se toto zví e za opu-t né. Ryby v rybnících nebo zví ata v zoologických zahradách mají svého vlastníka. Zví ata flíjící ve volné p írod , jako je například zv ., nejsou p edm tem vlastnického práva, lze si je p ívlastnit podle zvlá-tních p edpis , jimiž jsou kup íkladu zákon o myslivosti nebo zákon o rybá ství.⁸⁷

Nálezce, který v c našel, nemůže hned p edpoklad, že se jedná o v c, kterou p vodní vlastník nechce, že se jedná o v c opu-t nou. Musí se pokusit ji vrátit jejímu vlastníkovi, je-li mu znám. Pokud ne, musí o tom nálezce informovat p íslu-ný obecní ú ad, nebo v p ípad , že v c našel například ve vozidle hromadné dopravy, musí ji odevzdat provozovateli hromadného prost edku. NOZ pak

⁸⁶ HURDÍK, J. et al. Obanské právo hmotné. Obecná ást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale-en k, 2013. 202- 209 s. ISBN 978-80-7380-377-3

⁸⁷ ELIÁŠ, K. a kol. Nový obanský zákoník a aktualizovaná d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 455- 459 s. ISBN 978-80-7208-922-2

upravuje postup, jak nalozit s takto nalezenou a oznámenou v cí, pro obce. Obec má právo v cí uschovat do doby, než se vlastník v cí o ni přihlásí ve stanovené lhůtě, nebo v cí prodá ve veřejné dražbě. Nálezce má nárok na nálezné, a to buď ve výši jedné desetiny hodnoty v cí, nebo podle uvážení, má-li v cí hodnotu jen pro jejího vlastníka.⁸⁸

NOZ upravuje situaci, kdy dojde k nalezení zvířete. Pokud je u nalezeného zvířete jasné, že má svého majitele, ale nelze s jistotou zjistit, komu má být vráceno, oznámí to nálezce na obecním úřadu. Dojde-li k nalezení zvířete z chodu, má jeho majitel dvě možnosti lhůtu od vyhlášení nálezce se o něj přihlásit, nebo pokud se stane vlastnictvím nálezce, pokud s tím tedy souhlasí. V případě, že s tím nálezce nesouhlasí, obec zvířete umístí do zařízení k tomu určených, jako jsou útulky. Útulek poskytnutých, což je lhůta vlastníka, aby se o zvířete přihlásil, má se zvířetem volně nakládat.⁸⁹

Právní úprava o nálezce ztracené v cí se použije i pro nález v cí skryté. Nálezce však nemá nárok na nálezné, za předpokladu, že vlastník o úkrytu věděl. To lze vyložit tak, že vlastník sám v cí ukryl, například aby zabránil jejímu zcizení. Nálezce je povinen oznámit svůj nález obci a vlastníku nemovitosti, na kterém v cí nalezl. Nepodaří-li se zjistit vlastníka v cí, připadne ve většině případů státu, kraji nebo obci podle zvláštních předpisů, pokud se tomu tak nestane, nálezce a vlastník pozemku, na kterém byl nález učiněn, se dohodnou, kdo si v cí nechá a tomu druhému zaplatí polovinu ceny předem tu. Může se ale stát, že k dohodě mezi nimi nedojde. NOZ tuto situaci řeší následovně, nalezenou v cí si ponechá vlastník pozemku a nálezci vyplatí polovinu její ceny.⁹⁰

Mezi originální nabytí vlastnického práva se řadí příchůzky, a to příchůzky přirozené, umělé a smíšené. Mluví-li se o příchůzích přirozených, mají se na mysli příchůzky nemovitých v cí, tedy plody. To upravuje NOZ v paragrafech 1066 a 1067. Plody, které pozemek vydá bez obhospodování či jiného působení vlastníka, náleží právnickému vlastníku pozemku. Obdobně to platí i pro jiné přirozené

⁸⁸ HURDÍK, J. et al. Obanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva. Plzeň: Aleš, 2013. 211 s. ISBN 978-80-7380-377-3

⁸⁹ Zákon 4. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1058, §1059

⁹⁰ ELIÁŠ, K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 461- 462 s. ISBN 978-80-7208-922-2

plody nemovitých v cí. Strom pat í tomu vlastník u pozemku, na n mfl vyr stá kmen stromu. Jestliffe v–ak kmen stromu vyr stá na hranici dvou sousedících pozemk , strom je spole ný vlastník t chto pozemk .⁹¹

Um lý p ír stek vzniká p í zpracování v cí pat ící více vlastník m. Nová úprava p íná–í vznik um lého p ír stku smí–ením movitých v cí n kolika vlastník . Spole n s tímto platí, jak bylo stanoveno ve staré úprav , ke vzniku um lého p ír stku m fle dojít i zpracováním movitých v cí, taktéfl n kolika vlastník . NOZ nechává právo volby pro ur ení, kdo si nechá novou v c, zda si ji ponechá vlastník zpracované v cí nebo zpracovatel. Je zde moflnost, fle novou v c si ponechá vlastník zpracované v cí a zpracovateli poskytne náhradu. Pokud se nedá ur ít vlastník, stane se nová v c p edm tem spoluvlastnictví. Podíly se staví bu podle hodnoty zpracované v cí, nebo rovným dílem. P í poskytnutí náhrady jiné osob platí, fle kdo je povinen náhradu poskytnout, nemá povinnost plnit více nefl by plnil p í bezd vodném obohacení. Vznik um lého p ír stku p í stavb se rozeznává ve dvou p ípadech. V prvním se jedná o neoprávn né z ízení stavby na cizím pozemku a druhým p ípadem je neoprávn né pouflití cizího materiálu (v cí) p í stavb . Vlastník u pozemku p ípadne neoprávn ná stavba nacházející se práv na tomto pozemku. Stavba se stane sou ástí pozemku. Vlastník pozemku nahradí vynalofené náklady na stavbu tomu, který stavbu vykonával. Dal–í moflností, jak vyrovnat vztahy mezi stavitelem a vlastník em pozemku, jedná-li se o stavebníka v dobré ví e, odkoupení pozemku vlastníka za náhradu. Zvlá–tním p ípadem neoprávn né stavby podle NOZ je p ístavek. Ten, kdo p í stavb zabral ást sousedova pozemku, nahradí tuto ást cenou obvyklou. P í neoprávn ném pouflití cizí v cí p í stavb , p ípadne p ístavek do vlastnictví vlastníka pozemku, na n mfl stavba vznikla, tento vlastník je povinen uhradit majiteli pouflité v cí její hodnotu.⁹²

Smí–eným p ír stkem se ozna uje osázení pozemku jiného vlastníka. P í osetí cizího pozemku, p ípadnou rostliny, p ír stek, vlastník u pozemku, ale afl po

⁹¹ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1066, § 1067

⁹² HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná ást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale– en k, 2013. 2012- 213 s. ISBN 978-80-7380-377-3

zakonění rostlin. Tento vlastník pozemku je povinen nahradit osivo jeho vlastníkovi.⁹³

Nabývání vlastnického práva stává vydržením, o tom bylo pojednáno v předlé podkapitole, tedy o drflb .

V rozsudku NS R, sp. zn. 22 Cdo 1484/2011, je upraveno odvozené nabytí vlastnictví od osob, které v c vydrfely. D leffitý je okamfik úsp -ného dovr-ení vydrflení a nabytí vlastnictví k v ci. P edch dce musí v c výslavn p evést na nabyvatele, který uchopí tuto drflbu. Nabyvateli tak za íná b flet nová lh ta na vydrflení.⁹⁴

Ochrana vlastnického práva se realizuje pomocí flalob. Ob anský zákoník v této problematice rozeznává flaloby na vydání v ci, flaloby záp r í a flaloby na obnovení p ede-lého stavu. Aktivn legitimované osoby pro podání flaloby jsou vlastník, osoba, na kterou se hledí jako na vlastníka, a oprávn ný drflitel. flalobu na vydání v ci (reivindika ní flaloba) lze podat proti tomu, kdo v c zadrfluje neoprávn n . flalobce musí ve své flalob uvést, eho se domáhá. flalobu záp r í (negatorní flaloba) podává flalobce proti tomu, kdo neprávem zasahuje do jeho vlastnického práva. Dal-ím d vodem m fle být neoprávn né ru-ení vlastnického práva flalobce, nejedná-li se o zadrflování v ci. flaloba na obnovení p ede-lého stavu absorbuje principy obou flalob p ede-lých. Pomocí této flaloby se vlastník m fle také domáhat aktivního chování flalované strany.⁹⁵

P evod vlastnického práva je jeden ze zp sob odvozeného nabývání vlastnického práva. Vlastnické právo se nabývá dnem ú inností smlouvy, na základ nífl se práva p evádí. Tento p evod je založen na zásad autonomie v le, subjektivní práva a povinnosti vznikají projevem v le stran uzav ít danou smlouvu. P í n kolikanásobném p evodu vlastnického práva k téfle v ci nabývá vlastnictví ta osoba, které byla v c p edána jako prvnímu drfliteli. Ustanovení upravující p evod vlastnického práva pamatují i na ochranu vlastníka, který nabyl

⁹³ ELIÁTM K. a kol. Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 468 s. ISBN 978-80-7208-922-2

⁹⁴ VRAJÍK, M. Judikatura Nejvy-ího soudu z pohledu nového ob anského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2014. 296- 298 s. ISBN 978-80-7263-846-8

⁹⁵ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná ást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale- en k, 2013. 218- 219 s. ISBN 978-80-7380-377-3

svých práv v dobré víře. Ten, kdo nabude vlastnické právo, nabude tím i práva a povinnosti k této věci.

U převodu vlastnického práva movitých věcí je důležité druhové určení věci. Pokud se převádí movité věci, které jsou zapsané ve veřejném seznamu, nabytí práva k této věci dochází zápisem do veřejného seznamu, pokud to jinak jiný právní předpis nestanoví jinak. Převod vlastnického práva a následné jeho nabytí u cenných papírů se liší podle jejich druhu. Cenný papír na doručitele se převádí, tedy vlastnické právo k nim, smlouvou a k nabytí dojde jejím předáním. Vlastnické právo k cennému papíru na předání se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání. Nabytím účinnosti smlouvy vzniká vlastnické právo k cennému papíru na jméno. Zaknihovaný cenný papír je nutno zapsat na účet vlastníka, tím dochází k nabytí vlastnického práva k tomuto druhu cenného papíru.

Převod vlastnického práva k nemovité věci se realizuje zápisem do veřejného seznamu, jedná-li se o nemovitou věc zapsanou v takovém seznamu.⁹⁶

5.2.3. Spoluvlastnictví

O spoluvlastnictví se jedná, pokud věc vlastní více osob. Tato osoby vystupují jako osoba jedna, jsou však souasně omezeni na svých právech právy ostatních vlastníků, tedy spoluvlastníků. Spoluvlastnický podíl určuje rozsah realizace práva k této věci jednotlivých spoluvlastníků, pokud se nedají jednotlivé podíly určit, má se za to, že jsou všechny podíly stejné. Pro spoluvlastnictví platí zásada uvedená v ustanovení § 1140 (1), že nikdo nesmí být nucen, aby ve spoluvlastnictví zůstal. Každý ze spoluvlastníků může požádat o zrušení spoluvlastnictví a vypořádání. O zrušení spoluvlastnictví však nesmí požádat v situaci, kdy je vážná hrozba újmy jiného ze spoluvlastníků nebo poškození úžitku.⁹⁷

K vypořádání může dojít bu to rozdělením věci, která je ve spoluvlastnictví, rozdělením výtěku z prodané společné věci, nebo převodem vlastnického práva spoluvlastníkům s vyplacením ostatních. Spoluvlastnictví se

⁹⁶ ELIÁŠ, K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 470- 477 s. ISBN 978-80-7208-922-2

⁹⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1140

zru-uje dohodou v-ech spoluvlastník , v nífl musí být uveden zp sob, jakým dojde k vypo ádání. Práva spoluvlastník jsou posílena o právo p edkupní, v p ípad p evodu i zcizení spoluvlastnického podílu.

Speciální podobu spoluvlastnictví má společné jmění. Jedná se o vlastnictví nabyté více osobami smlouvou, zákonem nebo na základ jiné právní skute nosti, jimi fl jsou manželé, osoby spojené v rodinné společenství nebo společenství d dic . Pokud si spoluvlastníci neujednali nic jiného, je nutné společné rozhodnutí pro nakládání a výkon vlastnických práv společné v cí. Tento druh vlastnického práva zaniká zcizením společné v cí nebo zánikem vlastnického práva. Společnému jmění jsou v novaná ustanovení § 1236 a následující NOZ.

Spoluvlastnictví k nemovité v cí se nazývá bytové spoluvlastnictví. Toto spoluvlastnictví může vzniknout za předpokladu existence alespo dvou bytů v domě , který je součástí nemovité v cí. Jednotka představuje byt jako prostorovou oddílenou část domu a společné části vzájemně spojené a neoddílitelné v nemovité v cí. Společné části jsou takové, které slouží vlastníkům společně . Dům je postaven na pozemku, který je rovněž společnou v cí. Vlastník bytu je oprávněn svěřit byt užívat a spravovat, upravovat jej a, jak již bylo řečeno, užívat společné prostory. Vlastník bytu je povinen povolit vstup do svého bytu jiné osobě v případě oprav, údržby i z důvodu jiných zásahů týkajících se nejen samotného bytu ale i domu. Vlastník bytu nesmí při realizaci svých práv spojených s bytem ohrožovat nebo omezovat ostatní vlastníky, zároveň nesmí nikterak narušit zařízením i samotnou stavbu bytu nebo domu. Vlastník může svěřit podíl rozdílit na více podílů nebo převést své vlastnické právo. Společenství je majetkově autonomní při správě domu a pozemku. Společenství má své orgány: obligatorní orgány, shromáždění vlastníků , statutární orgán a další fakultativní orgány. Svěprávná a bezúhonná fyzická osoba může být členem orgánu. Společenství se ruší souasně se zánikem vlastnického práva k jednotkám domu. Společenství může zaniknout i společným rozhodnutím vlastníků . Pokud v domě není společenství, správu vykonává správce, který je v t-ínovým vlastníkem nebo jej zvolili vlastníci jednotek.⁹⁸ Povinnost vlastníků jednotek na správu domu

⁹⁸ HURDÍK, J. et al. Obanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva. Plzeň : Aleš- en k, 2013. 220- 228 s. ISBN 978-80-7380-377-3

komentuje NSR ve svém usnesení, sp. zn. 22 Cdo 3651/2009, tak, že nemusí jít o dohodu všech vlastníků, ale tuto povinnost lze stanovit na základě usnesení shromáždění vlastníků, pro to je zapotřebí hlas od více jak $\frac{3}{4}$ většiny přítomných.⁹⁹

Dalším zvláštním spoluvlastnictvím je podílné spoluvlastnictví, které je upraveno v ustanovení § 1223 a násl. NOZ. Uvedené ustanovení upravuje podílné spoluvlastnictví jako propojení samostatných věcí patřících několika vlastníkům a v rámci spoluvlastnictví těchto samých vlastníků pro efektivní ufrívání samostatných věcí, společně vytvářejících místní a úcelov samostatný celek.¹⁰⁰ Lépe si to lze představit na příkladě, jímž jsou pozemky zahrádkářské a společné cesty. Nedohodnou-li se spoluvlastníci jinak, podíly spoluvlastníků na společné věci jsou určeny poměrem velikosti pozemků. V c nesmí být oddělena společnému úcelu proti vůli některého ze spoluvlastníků. Nikomu ze spoluvlastníků nesmí být bránováno v c účelně využívat, tím pádem každý z nich může v c využívat k tomu, k čemu je určena. Pokud se některý ze spoluvlastníků vzdá tohoto práva, nevztáhne se to na jeho nástupce. Právo plynoucí z podílného spoluvlastnictví lze převést, totéž platí i pro podíl ze společné věci a zatížené věci předkupním právem nebo zástavním právem. Pozbytí úcelu společné věci způsobí i uje zánik podílného spoluvlastnictví. Správcem společné věci je zvolená osoba ze spoluvlastníků, osoba jmenovaná soudem, jíž navrhli spoluvlastníci, nebo správcem může být spoluvlastník, který se správcování ujal z vlastní iniciativy a během této lhůty řádný ze spoluvlastníků tuto skutečnost nenamítl. Za jednání správce jsou odpovědní spoluvlastníci i správce samotný.¹⁰¹

5.2.4. Věcná práva k věci cizí

Věcná práva k věci cizí (*iura in re aliena*) představují práva osoby k věci, která není její vlastnictví. Jedná se o oprávnění disponovat s věcí do takové míry, která by náležela vlastníku věci, toto oprávnění omezuje vlastnické práva k věci

⁹⁹ VRAJÍK, M. Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. 1. vydání. Olomouc: AGAN, 2014. 341- 342 s. ISBN 978-80-7263-846-8

¹⁰⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1223 odst. 1

¹⁰¹ HURDÍK, J. et al. Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 229- 230 s. ISBN 978-80-7380-377-3

vlastník. Do kategorie věcných práv k věci cizí patří instituty jako právo stavby, věcná břemena, zástavní právo a právo zadržovací.

Institut práva stavby není v našem správním řádu novinkou, používal se už například v ABGB, v rakouském všeobecném občanském zákoníku (1811). Právo stavby představuje možnost, aby nevládník postavil svou stavbu na pozemek. Právo stavby je věcí nemovitou. K nabytí tohoto práva dochází smlouvou, vydržením nebo na základě právního předpisu nebo rozhodnutím orgánu ve veřejné moci. Právo stavby se vztahuje na celou stavbu a nejen na její část. Právo stavby lze zřídit i na pozemek, který zjednoduší užívání stavby, nemusí se tedy vždy právo stavby vztahovat pouze na pozemek, na kterém bude stavba stát. Jak uvádí § 1240 odst. 1 NOZ, oprávněná osoba (stavebník) může stavbu postavit jak na povrchu, tak i pod povrchem pozemku stavby.¹⁰² Právo stavby se vyvíjí nejen pro výstavbu staveb k bydlení nebo nebytových, ale i pro studny i sklepy. Právo stavby nelze zřídit vždy, například pokud je pozemek zatížen zástavním právem, pak je potřeba výhradní souhlas zástavního věitele.¹⁰³

Právo stavby je možné zřídit jen na dobu dočasnou, a to ne dobu nepřesnou 99 let. Došlo-li k nabytí práva stavby vydržením, nabývá stavebník toto právo na dobu 40 let. Soud však může na návrh dotčené strany dobu prodloužit nebo zkrátit. Právo stavby lze zřídit za úplatou nebo bezúplatně. Zřídlilo-li se za úplatu, může být úplata jednorázová nebo jako stavební plat, který představuje jednotlivé dávky. Právo stavby může být v případě potřeby považováno jako zástava ve stavebnímu platu. Stavební právo nemůže být vymazáno z veřejného seznamu dříve, než uplyne stanovená doba. Je to možné, pokud k tomu dají svolení ty osoby, které mají na stavebním právu zapsaná svá práva, nebo lze předčasný výmaz učinit jen s výhradou těchto práv. Stavebník disponuje ve vztahu ke stavbě se stejnými právy jako vlastník stavby. Stavebníkovi může být smlouvou uloženo, aby práci vykonal do stanovené doby. Má povinnost udržovat stavbu v dobrém stavu a, je-li tak dohodnuto, stavbu pojistit. Právo stavby je předem tímto dle. Do veřejného seznamu se zapisují stavebníkovo předkupní právo k pozemku a

¹⁰² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1240 odst. 1

¹⁰³ HURDÍK, J. et al. Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva. Plzeň: Aleš, 2013. 233-234 s. ISBN 978-80-7380-377-3

vlastníkovo p edkupní právo k právu stavby. Stavebník má právo na náhradu v p ípad zániku stavebního práva, ímfl se mu dostane pat í ného vyrovnání.¹⁰⁴

V cná b emena p edstavují jednu z kategorií v cných práv k v cem cizím. Nový ob anský zákoník p iná-í roz-í en j-í pohled na sluflebnosti, které se objevovaly ufl ve star-ích p edpisech. Sluflebnost p edstavuje zatíflení jak movité, tak i nemovité v ci. Oprávn ný má stejné moflnosti, jak ochránit svá práva, jako u práv vlastnických.¹⁰⁵

Obecná ustanovení o sluflebnostech (§ 1257- 1259) uvád jí, fle vlastník, jehofl v c je zatíflena sluflebností, se musí n ého zdrfllet nebo n co strp t. Vlastník má moflnost sluflebností zatíflit nejen sv j pozemek, ale i ve prosp ch jiného. Rozsah sluflebností je bu to ur en, nebo se stanoví podle zvyklostí.¹⁰⁶

K nabytí sluflebností dochází n kolika zp soby. První moflností, jak docílit tohoto nabytí, je smlouvou. Dal-ími moflnostmi jsou po ízení sluflebnosti pro p ípad smrti, vydrflení vlastnického práva v ci, která je zatíflena sluflebností. Sluflebnost lze nabyt i ze zákona nebo rozhodnutím ve ejného orgánu, podle toho, jak zákon stanoví. Sloflenosti pak vznikají ú inností smlouvy nebo zápisem do ve ejného seznamu.¹⁰⁷

Oprávn ní ze sluflebnosti sebou nesou i povinnosti, jako jsou udrflování a opravy nap íklad cest, vodovod , v cí zatíflených sluflebností. V c nemusí být zatíflena jen jednou sluflebností, jednotlivé sluflebnosti v-ak nesmí být na újmu t m star-ím. Nep evoditelná sluflebnost na jinou osobu se nazývá osobní sluflebnost. Pozemková sluflebnost je pak taková, která se nedá spojit s jiným panujícím pozemkem. U prostoru pod povrchem je moflnost z ídit uflívací v cná práva jako zczitelná a d di ná. Sluflebnosti jsou tedy spojeny s osobou nebo ur ítou v cí.¹⁰⁸

¹⁰⁴ ELIÁTM K. a kol. Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 534- 539 s. ISBN 978-80-7208-922-2

¹⁰⁵ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná íst. Absolutní majetková práva. Plze : Ale- en k, 2013. 237 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹⁰⁶ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1257- § 1259

¹⁰⁷ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná íst. Absolutní majetková práva. Plze : Ale- en k, 2013. 238 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹⁰⁸ ELIÁTM K. a kol. Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 542- 543 s. ISBN 978-80-7208-922-2

Pod pozemkovou služebností si lze představit inženýrské sítě, právo na svod dešťové vody nebo právo pastvy. Tento demonstrativní výčet uvádí NOZ ve svých ustanoveních § 1267- 1282. Služebnost inženýrské sítě představuje povinnost vlastníka pozemku, přes který se inženýrské sítě vedou, udržovat na své náklady tyto sítě, a uříchl se jedná o vodní nebo napájecí kanalizační. Rovněž je povinen se zdržet chování, které by mohlo způsobit ohrožení těchto sítí. Vlastník pozemku má předstup od oprávněného k dokumentaci inženýrských sítí. Pokud má někdo právo na svod dešťové vody na svůj pozemek, nese náklady s tím spojené a náklady na případné opravy a údržbu. Právo pastvy se vztahuje na všechna hospodářská zvířata kromě prasat a drůbeže, nemocných nebo cizích zvířat. Právo pastvy se nesmí zřídit na pozemek s lesním porostem. V případě, že v době zřízení práva pastvy nebyl znám pesný počet dobytka nebo rozsah pastvy (a další), je chráněná pokojná desetiletá drůbež. Do práva pastvy se nezahrnují jiná uřívání. Dobytek musí být hlídán, existuje-li hrozba škody.¹⁰⁹

Dalšími právy, jež služebnost představuje, jsou práva uřívací a pořívací. Uřívací právo dává možnost osobě nadané tímto právem uřívat cizí věc pro svou potřebu. Uřívky, které věc přinesou, náleží vlastníkově věci, a to však za předpokladu, že tím nedojde k omezení práv osoby, jež věc uřívá. Povinnost věc udržovat a odstranit závady má vlastník věci. Právo pořívací přináší pořívateli možnost cizí věc uřívat, ale i brát si z ní uřívky. Pořívatel musí věc udržovat ve stavu před vodním, ve stavu, jaký měla věc v době, kdy jí pořívatel převzal od vlastníka.¹¹⁰

Ve společných ustanoveních týkajících se práva uřívacího a pořívacího (§ 1294- 1296 NOZ) je stanoveno, pokud bylo jedno z těchto práv zřízeno na věc zastupitelnou, má oprávněná osoba právo jakkoli nakládat s věcí. Až jeho právo skončí, vrátí vlastníkovi stejnou věc stejného množství. Vztahuje-li se právo uřívací nebo pořívací na jistinu uloženu na úrok, náleží uřívateli nebo pořívateli jen ten úrok. Bude-li se s jistinou nakládat, je potřeba souhlasu uřívatele nebo pořívatele a věřitele. Soud o tom rozhodne v případě, že se oni nedohodnou. Dlužník se svého dluhu zproští jen, když dluh splatí tomu, kdo má právo uřívací

¹⁰⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1267, § 1271, § 1278- § 1282

¹¹⁰ HURDÍK, J. et al. Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva. Plzeň: Aleš, 2013. 241 s. ISBN 978-80-7380-377-3

i pořívatel, a v ítel. Ti mohou pořivat jen to, aby byla jistina slořena do notá ské nebo soudní úschovy. Vlastník má právo domáhat se po pořivateli i pořivateli vydání v í za odbytné, pokud hrozí nebezpe í podstaty v í.¹¹¹

Sluřebnost nezaníká, pokud se spoj í vlastnictví oprávn ěné a povinné v í. K zaniknutí sluřebnosti m ře dojít, jedná-li se o sluřebnost osobní, smrtí oprávn ěné osoby nebo zánikem, je-li touto osobou osoba právnická. Sluřebnost zaníká téř, pokud uplynula doba, na kterou byla sjednaná. Sluřebnost, která je zapsaná ve ve ejném seznamu, zaníká jejím výmazem, za p edpokladu, ře se na tom strany dohodly. D vodem pro zánik sluřebnosti je i trvalá zm na v í, musí se jednat o takovou zm nu, pro níř se nedá sluřebnost dále vykonávat.¹¹²

Na rozdíl od sluřebností, které jsou spojeny s povinností n co strp t nebo se n eho zdrřet, je pro reálná b emena typická povinnost n co konat.¹¹³ Zatřřenou v í reálným b emenem m ře být i taková v í, která je zapsaná ve ve ejném seznamu. Tehdy je vlastník dluřníkem a má povinnost n co konat nebo dát v í osob oprávn ěné. Stejně reálné b emeno m ře být z řzeno i pro více v í. Jako vykupitelné lze z řdit jen takové reálné b emeno, které je asov neomezené. P í stanovení tohoto b emena musí být stanoveny podmínky výkupu. Pro vznik a zánik reálných b emen platí podobná pravidla jako pro sluřebnosti. Osoba oprávn ěná z reálného b emena má právo no to, aby vlastník se zdrřel svého jednání, které by vedlo ke zhození v í k újm oné oprávn ěné osoby.¹¹⁴

Do kategorie práva k v cem cizím pat í mimo zmín ěné i právo zástavní. O zástavním právu se hovo í v p ípad ě, ře dluřník nebyl schopen vyrovnat sv j dluh v í v ítel, tomu pak vznikne oprávn ění uspokojit svou pohledávku zpen řřením zastavené v í. Pokud se zakazuje z řdit zástavní právo, které vyvolává ú inky v í t etím osobám, musí být tato skute nost zapsána do ve ejného seznamu nebo do rejst řku zástav, cofil upravuje jiný právní p edpis.¹¹⁵

¹¹¹ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1294- § 1296

¹¹² HURÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná řást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale– en k, 2013. 239 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹¹³ HURÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná řást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale– en k, 2013. 243 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹¹⁴ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1303- § 1308

¹¹⁵ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1309

Objektem zástavního práva může být věc movitá i nemovitá, tedy jakákoli věc, která je předmětem obchodu. Zástavní dlužník má možnost se dohodnout se zástavním věřitelem, že dlužníkovi vznikne vlastnické právo až v budoucnu k věci zastavené, tím pak zástavní právo vznikne věřiteli, a vlastníkem nabude vlastnické právo k této věci. Touto věcí může být i věc, která ještě neexistuje, například socha, která bude teprve vytvořena, nebo dům, který bude teprve stavěn.¹¹⁶

NOZ zmíní ujety i subjekty zástavního práva, a to zástavní věřitele, dlužníka, zástavního dlužníka a zástavce. Osoba, jejíž dluh je zajištěn zástavním právem, se označuje jako zástavní věřitel. Dlužník je ten, který je povinen ze zatíženého dluhu zástavním právem. Vlastník věci, k níž je zřízeno zástavní právo, se nazývá zástavní dlužník. Posledním ze subjektů je zástavce, ten uzavírá zástavní smlouvu. Nastávají ale situace, kdy vlastník, dlužník a zástavní dlužník jsou jedna a ta samá osoba.¹¹⁷

Smlouvou lze stanovit rozsah zástavního práva, jestliže řádná taková smlouva uzavřena nebyla, vztahuje se zástavní právo i na příslušky a příslušenství zástavy. Zastaví-li se pohledávka, připadají věřiteli i ta práva, která pohledávku zajišťují. Právo zástavní se vztahuje rovněž na věc hromadnou, na jednotlivé věci patřící k hromadné, na ty, které k hromadné věci přibudou. Oproti tomu, pokud se od hromadné věci jaká oddělí, zanikne k ní i zástavní právo. Změní-li se zastavená věc na jinou, přechází zástavní právo na tuto novou věc. Totéž platí i pro případ, kdy se zastavená věc rozdělí. Může nastat situace, kdy se zástava spojí s jinou věcí, tehdy má věřitel nárok požadovat po dlužníkovi, aby věc uvedl do původního stavu. Zástavní právo se vztáhne na celou věc, v případě, že uvedení do původního stavu není možné, ale jen do té míry, jako hodnotu měla věc, než došlo ke spojení s jinou. Pokud je více zástav, které zajišťují splnění téhož dluhu, zástavy se spojí v jednu.¹¹⁸

Práva a povinnosti plynoucí ze zástavního práva jsou stanovena pro všechny strany zástavního práva v ustanoveních § 1353- 1358 NOZ. Došlo

¹¹⁶ ELIÁŠ, K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 555 s. ISBN 978-80-7208-922-2

¹¹⁷ HURDÍK, J. et al. Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva. Plzeň: Aleš, 2013. 245 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹¹⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1346- § 1352

k posílení práv zástavních osob. NOZ přináší posílení práva zástavního věitele ve vztahu k pojistné.¹¹⁹ To je upraveno v ustanovení § 1354 NOZ. Za předpokladu, že je zástava pojistná a dojde k pojistné události, připadne právo na plnění z pojistné smlouvy věiteli, tím uspokojí svou pohledávku, pokud ke splnění nedošlo ze strany dlužníka dlužníka a včas, nebo pokud si strany neujednaly nic jiného. Je-li vyplnění z pojistné smlouvy neplnění pohledávka, předá věitel dlužníku tu hodnotu, o kterou jí přeplatil.¹²⁰ Zástavní věitel má právo mít u sebe věc zatíženou zástavním právem po celou dobu trvání nebo ji může vrátit dlužníkovi. To záleží jen na vůli zástavního věitele. Drží-li zástavu věitel u sebe má povinnost dlužníka hospodářsky péřit o ni, ale náklady s tím spojené má právo pohledovat po dlužníkovi. Může zástavu uflívát, nesmí však dojít k jejímu poškození či zničení, k uflívání věitelem je nutný souhlas zástavního dlužníka.¹²¹

Zástavní dlužník má povinnost se zdržet všeho, co by vedlo k poškození zástavy na úkor zástavního věitele. Jeho právem je, aby mu zástavní věitel odevzdal hodnotu přeplátcí pohledávku vzhledem k výši pojistného plnění, dojde-li k pojistné události.

Práva a povinnosti ze zástavního práva se vztahují i na tetí osoby. Pokud je zastavená věc předána k opatrování tetí osob, nesmí s ní jakkoli nakládat, jen ji opatrovat. Za cokoli, co by se stalo v době, kdy ji má v opatrování, nic stalo, odpovídá za to.

Dojde-li ke změně zástavního práva v podstatném rozsahu a jedná se o zástavní právo zapsané ve veřejném seznamu nebo rejstříku zástav, pofládá o změnu zápisu osoba, jífl se změna týká, nebo zástavní věitel.¹²²

K zániku zástavního práva dochází zánikem zajištěného dluhu. Pokud pohledávka stále trvá, zanikne zástavní právo, jestliže zanikne zástava, zástavní věitel se vzdá zástavního práva nebo zástavní věitel vrátí zástavu zástavci nebo zástavnímu dlužníkovi. Další možností, jak může dojít k zániku zástavního práva

¹¹⁹ ELIÁŠ K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 570 s. ISBN 978-80-7208-922-2

¹²⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1354

¹²¹ HURDÍK, J. et al. Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva. Plzeň: Aleš, 2013. 251 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹²² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1353, § 1354 odst. 2, § 1357, §1358

za trvání pohledávky je, když zástavce nebo zástavní dlužník složí cenu zastavené v cí zástavnímu v iteli nebo uplyne doba, na kterou bylo zástavní právo z ízeno.¹²³

Ustanovení § 1378 NOZ uvádí situaci, kdy vzniká závada vážnoucí na zástav . To nastane, když zástavní právo z stává zapsáno ve ve ejném seznamu nebo rejst íku zástav, p estofe jifl zaniklo. Zástavní v itel i zástavní dlužník mají právo podat fádost na výmaz z tohoto seznamu i rejst íku.¹²⁴

Ustanovení o zástavním právu se p im en poufijí i pro právo podzástavní. Aby se jednalo o podzástavní právo, musí být p edm tem tohoto práva zaji-t ná pohledávka.¹²⁵ O podzástavním právu pojednávají ustanovení § 1390- 1394 NOZ. Pro zastavení pohledávky není pot ebný souhlas zástavního dlužníka. Zástavní dlužník nabývá podzástavního práva po doru ení oznámení o jeho vzniku nebo zápisem do rejst íku zástav i ve ejného seznamu. V okamfiku, kdy je dluh zaji-t ný podzástavám právem splatný, m fle podzástavní v itel uspokojit svou pohledávku namísto podzástavce.¹²⁶

Mezi dal-í zaji- ovací prost edky se adí právo zadržovací. Osoba zadržlí v c pat ící druhé osob , která má v i první dluh, aby si tak zajistil, fle mu dluh bude splacen. Ov-em zadržovací právo nem fle uplatnit osoba, která se v ci zmocnila násilím nebo jiným nezákonným zp sobem. Zaji- ovací právo se vztahuje jak na splatný, tak i nesplatný dluh, a to v p ípad , fle dlužník dluh nezajistí jinak, prohlásí, fle ho nesplní nebo na stran dlužníka nastane p ekáfka pro spln ní dluhu a v itel o tom není v as informován.¹²⁷

Zanikne-li zaji-t ný dluh nebo zadržená v c, dochází k zániku i zadržovacího práva. Dal-ími zp soby, jak zaniká zadržovací právo, jsou vzdání se

¹²³ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná ást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale- en k, 2013. 252 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹²⁴ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1378, § 1379

¹²⁵ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná ást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale- en k, 2013. 255- 256 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹²⁶ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1391 odst. 1, § 1393

¹²⁷ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná ást. Absolutní majetková práva. Plze : Ale- en k, 2013. 256 s. ISBN 978-80-7380-377-3

zadržovacího práva v ítelem, v c se dostane natrvalo z moci v ítele nebo pokud v ítel získá dostate nou jistotu.¹²⁸

5.2.5. Správa cizího majetku

Pod správou cizího majetku si lze představit íinnost, kterou vykonává osoba, do jejíhfl rukou byl sv ěn majetek druhé osoby. Osoba spravující majetek se nazývá správcem. Spravovaný majetek není majetkem správce, ale beneficenta, tedy osoby, která si nechává spravovat sv j majetek správcem. Povinností správce je pe ovat o sv ěný majetek, ínit rozhodnutí a úkony pro dosafení stanoveného cíle. Správce vykonává svou íinnost zásadn ě ve prosp ch beneficenta. P edm tem správy je nejen majetek jako celek, ale í ást majetku, dále jsou p edm tem právy dluhy, které vznikly v d sledku jejího výkonu.¹²⁹ Správa cizího majetku je funkcí osobní, protofle je založena na d v ě obou stran. Správce m fle p í sv ěm výkonu správy pov ít ur ítými íinnostmi jiné osoby, pokud tak u íní, odpovídá za její výb r a konání. Správci náleffí za jeho íinnost odm na. V n kterých p ípadech pot ebuje správce souhlas beneficenta, jestlifle to není možné, nahradí souhlas beneficenta soudní p ívolení.¹³⁰ Správcem nemusí být jen jedna osoba. Beneficient m fle spravováním svého majetku pov ít více osob, správce . Správci jsou zavázáni spole n a nerozdíln ě, p í výkonu spole né správy rozhodují v t-ínou hlas ě .¹³¹

Nový ob anský zákoník rozeznává n kolik druh ů správy cizího majetku. V ustanoveních § 1405- 1408 NOZ je zakotvena správa prostá. Správce vykonává prostou správu tak, aby spravovaný majetek z stal zachován, vyuffívá k tomu práva vztahující se na spravovaný majetek a chová se jako ádný hospodá ě . Ke

¹²⁸ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1399

¹²⁹ SPÁ IL, J. a kol. Ob anský zákoník III. V čná práva (§976-1474). Komentá ě . 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. 1153 s. ISBN 978-80-7400-499-5. Dostupné na WWW: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nnptembrgnpwk5tlgezc443cl4zdamjsl44dsx3qmyyitimbg&groupIndex=0&rowIndex=0&conversationId=6108111>

¹³⁰ ELIÁŠ, K a kol. Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 580- 581 s. ISBN 978-80-7208-922-2

¹³¹ HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná íást. Absolutní majetková práva. Plze ě : Ale- ěn k, 2013. 260 s. ISBN 978-80-7380-377-3

zm n ú elu spravovaného majetku m fle dojít jen se souhlasem beneficenta. Je-li to v zájmu spravovaného majetku, v zájmu zachování jeho hodnoty i podstaty, m fle správce ze spravovaného majetku n co zcizit. Souhlas není t eba, není-li as na jeho vyjád ení beneficentem nebo majetku hrozí rychlá zkáza, i rychle ztratí na hodnot .¹³²

Dal-ím druhem správy cizího majetku je správa plná. Oproti správ prosté p iná-í plná správa správci mnohem více oprávn ní. Správce m fle init s majetkem v-e, co nutné a uflite né k zaji-t ní cizího majetku, jeho zhodnocení a roz-í ení.¹³³

Správa cizího majetku zaniká uplynutím stanovené doby, zanikne-li právo beneficenta k spravovanému majetku nebo bylo-li dosaženo ú elu správy. Správce skon í svou innost odstoupením, odvoláním, omezením svéprávnosti osoby dosud svéprávné, nebo osv d ením úpadku správce. Od správy nesmí správce odstoupit v nevhodnou dobu, tedy v takovou, kdy by hrozila újma majetku a kdy by svým odstoupením poru-il povinnost ádné správy. Beneficenta zavazeje právní jednání správce v dobré ví e. Beneficent je zavázán i jednáním osoby, která jifl není správcem, ale druhá strana jednala v dobré ví e, fle správa stále trvá. Správce, který p estal spravovat beneficent v majetek, p edá svému nástupci a beneficentu vyú tování a spravovaný majetek (ten bu to jednomu, nebo druhému). Správce má ke spravovanému majetku zadržovací právo k zaji-t ní svých pohledávek vzniklých p i výkonu správy.¹³⁴

P i výkonu správy má správce povinnosti v í beneficentovi, které jsou upraveny v ustanoveních § 1411- 1418 NOZ. Základní povinností správce je spravovat cizí majetek s pé í ádného hospodá e, to znamená estn , být v rný svému beneficentovi a pe liv . M fle ale nastat situace, kdy je beneficent více, tehdy platí pro správce, fle se v-emí musí jednat nestrann a sou asn brát ohled na jejich práva. Pokud je beneficentem sám správce, musí opatrovat zájmy své a

¹³² Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1405- 1408

¹³³ ELIÁTM K. a kol. Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 582 s. ISBN 978-80-7208-922-2

¹³⁴ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1438- 1447

všech ostatních beneficentů bez rozdílu a svou činnost vykonávat v zájmu všech. Při výkonu správy nesmí dojít ke střetu zájmů mezi správcem a beneficentem.¹³⁵

Správce je v postavení zástupce v plném zastoupení, nedohodnou-li se strany jinak. Tím tedy nevzniká správci osobní právo nebo povinnost ze závazku, který uzavřel se třetí osobou, jeho jednání zavazují beneficenta. Toto platí i v případě, kdy je správce správcem svěřeneckého fondu, tehdy vystupuje správce společně s jménem beneficenta svým jménem. Správce cizího majetku je osobně vázán v důsledku překročení své osobnosti.¹³⁶

Institut svěřeneckého fondu neboli trustu existoval už v římském právu. Pro zalesnění tohoto institutu hledali zákonodárci inspiraci především v anglosaském právním systému.¹³⁷

Svěřenecký fond je zvláštní úprava správy cizího majetku. Vytváří se vyloučením majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěřenci svěřeneckému fondu majetek k určitému účelu, a to smlouvou nebo pořízením pro případ smrti, svěřenci správce se pak zaváže tento majetek držet a spravovat. Svěřenci správce má povinnost se tohoto majetku ujmout a spravovat jej. Správce vykonává vlastnické právo k tomuto majetku vlastním jménem a na účet svěřeneckého fondu. Majetek není však ve vlastnictví správce nebo zakladatele, dokonce ani osoby, v jejíž prospěch je fond založen.¹³⁸

Subjekty vztahu vzniklé při založení svěřeneckého fondu jsou zakladatel i zakladatelé, kteří dávají majetek do fondu, dále pak svěřenci správce, osoba obmyšleného, ta obdrží plnění, a osoby dohlížející na činnost správce.¹³⁹

Účel svěřeneckého fondu může být soukromý nebo veřejný. Vlastní označení svěřeneckého fondu, který vyjadřuje jeho účel je povinností.

¹³⁵ ELIÁŠ K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 582-583 s. ISBN 978-80-7208-922-2

¹³⁶ HURDÍK, J. et al. Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutně majetková práva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 263-264 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹³⁷ Trusty v rekonstrukci soukromého práva. Bulletin advokacie, 2013. [cit. 9. března 2014]. Dostupné na WWW: <http://www.bulletin-advokacie.cz/trusty-v-rekonstrukci-soukromeho-prava>

¹³⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1448

¹³⁹ HURDÍK, J. et al. Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutně majetková práva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 266 s. ISBN 978-80-7380-377-3

Zakladatel sv ěneckého fondu vydává jeho statut, který musí obsahovat nap . ozna ení sv ěneckého fondu, vymezení jeho ú elu a ozna ení majetku, který tvo í sv ěnecký fond.¹⁴⁰

V praxi je možné sv ěnecký fond využít pro e-ení životních situací nebo k napl ování konkrétních cíl . Sv ěnecký fond lze založit i ve prosp ch více osob, jenž pak náleží pln ní z tohoto fondu. Osoba, které bude nálešet pln ní, se nazývá osoba obmy-lená. Zakládá-li se ve prosp ch ve ejného zájmu, m ěle pln ní jít nap íklad na ochranu památek i pro útulky zví at.¹⁴¹

. Zakladatel jmenuje obmy-leného, pokud ne, u iní tak správce podle pravidel uvedených ve statutu nebo dle vlastního uváfení. Pro fondy z ízené za soukromým ú elem plátí pravidlo, ěle první pln ní musí být u in no nejpozd ji uplynutím sto let od založení fondu. ěrpat pln ní se m ěle výplatou ze základního fondu, z výt ěku fondu, coě tvo í nap . výnos z cenných papír . Pokud se plody p í ítají k základnímu fondu, nevyplácí se zvlá- .¹⁴²

Pominou-li d vody pro trvání sv ěneckého fondu uplynutím asu, napln ním ú elu nebo o tom rozhodl soud, kon í tak i správa sv ěneckého fondu. Av-ak k zániku sv ěneckého fondu dochází aě p evodem vlastnického práva na oprávn nou osobu nebo do jiného sv ěneckého fondu s podobným zám rem. Statut fondu stanoví, kdo je oprávn n k majetku sv ěneckého fondu, pokud to statut neuvádí, náleží majetek obmy-lenému, není-li to možné pro jeho neexistenci, p ípadne zakladateli.¹⁴³

5.3. Relativn majetková práva

Tato kapitola pojednává o smlouvách, jako o dvou a vícestranných úkonech, obecn , o zp sobech jejich uzavírání, obsahu a form smluv, protoěle

¹⁴⁰ Zákon . 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1449 odst. 1, §1450, §1452

¹⁴¹ PAVELKA, J. Sv ěnecký fond- nový nástroj pro privátní správu majetku, Rektifika ní novinky, 2012. [cit. 9. března 2014]. Dostupné na WWW: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptembrgipxe3s7gez643uojpti&conversationId=6141044>

¹⁴² HURDÍK, J. et al. Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva. Plzeň : Ale- en k, 2013. 268- 269 s. ISBN 978-80-7380-377-3

¹⁴³ ELIÁŠ, K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 599- 600 s. ISBN 978-80-7208-922-2

mimo jiné práv na základ smlouvy vzniká závazek. Závazek dále může vzniknout protiprávním jednáním nebo na základ jiné právní skutečnosti.¹⁴⁴

5.3.1. Pojem smlouvy

Pojem smlouva může být chápán ve dvou smyslech, smlouva jako právní skutečnost a smlouva jako pravidlo chování. Tyto významy se však vzájemně nevylučují. Na smlouvu lze nahlížet jako na právní jednání, projev vůle, který způsobuje právní následky.¹⁴⁵ Smlouvou strany projevují vůli zůstat mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy mezi nimi uzavřené. Strany si mohou smlouvu ujednat a určit její obsah podle své vůle. Jakmile si strany ujednají obsah smlouvy, je smlouva uzavřena.¹⁴⁶ Od tohoto okamžiku jsou strany zavázány obsahem ujednání a mají povinnost se podle smlouvy řídit, v prvé řadě konat takové právní jednání, jímž dojde ke splnění závazku. Smlouva jako pravidlo chování znamená, že z ní vyplývají pravidla, jak se mají chovat smluvní strany, v tomto pojetí je smlouva soukromou normou stanovující právně závazná pravidla chování. Dodržování těchto pravidel je soudní cestou vynutitelné, avšak strany si mohou dohodnout jiné způsobky řešení pro vynucení dodržení ujednaných pravidel. Vzájemná práva a povinnosti si mohou strany odchýlit od zákona tím, že upustí jejich nedodržení atd. Ujednaný obsah smlouvy, je obsah závazku, který vznikl na základ této smlouvy.¹⁴⁷

5.3.2. Uzavření smlouvy

Zájemce o uzavření smlouvy u jiné druhé straně návrh (nabídku) na uzavření smlouvy, posléze druhá strana nabídku přijme a sdělí své rozhodnutí navrhující straně (akceptace).¹⁴⁸ Nabídkou je i návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určenou cenu, u jiných podnikatelských činnostech reklamou i

¹⁴⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1723 odst. 1

¹⁴⁵ RABAN, P. et al. Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm-Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 34 s. ISBN 978-80-87713-10-5

¹⁴⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1724 odst. 1; 1725

¹⁴⁷ RABAN, P. et al. Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm-Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 35- 36 s. ISBN 978-80-87713-10-5

¹⁴⁸ ELIÁŠ, K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 709 s. ISBN 978-80-7208-922-2

vystavením zboží, jedná se o nabídku s výhradou vyerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit. Je-li projev v le zalofený na slibu spln ní ur ítého výsledku nebo výkonu, jedná se o ve ejný p íslib nebo o výzvu k podání nabídky.¹⁴⁹ Nabídka (oferta) má své nálefitosti, a to podstatné nálefitosti smlouvy, aby smlouva mohla být uzav ena jednoduchým a nepodmín ním p íjetím, dále musí smlouva obsahovat takové formulace, aby z nabídky jasn plynula v le navrhovatele být smlouvou vázán za p edpokladu, fe smlouva bude p íjata.¹⁵⁰ Pokud je nabídka u in na ústn , musí být p íjata bezodkladn , neplyne-li n co jiného z ujednání. To platí i v p ípad , fe byla nabídka p edlofena p ítomné osob v písemné form . Písemná nabídka v í nep ítomné osob musí být p íjata ve lh t , která je uvedena v nabídce, není-li uvedena, nabídku lze p íjmout v p im ené dob vzhledem k povaze navrhované smlouvy. Je-li ve smlouv výslovn uvedeno nebo dohodnou-li se tak strany, je nabídka neodvolatelná. Nabídka je také neodvolatelná, vyplývá-li to z jednání stran o uzav ení smlouvy, z jejich p edchozího jednání i ze zvyklostí.¹⁵¹ Nabídku lze zru-ít, pokud projev v le na její zru-ení dojde druhé stran p ed doru ením nabídky nebo alespo sou asn s ním. Nabídku lze odvolat je-t v dob , kdy ji sice druhá strana ufl obdrfela, ale zatím ji nep íjala. Je t eba chránit dobrou víru, proto nesmí oferent odvolat nabídku v pr b hu akcepta ní lh ty, pokud si takové právo oferent v nabídce výslovn nevyhradil. Nabídka je rovn fl neodvolatelná, prohlásil-li ten, kdo podal nabídku, fe je neodvolatelná.¹⁵² Ú inností odmítnutí nabídky, zaniká odmítnutá nabídka. Nabídka zanikne, zem e-li n která ze stran nebo ztratí-li svéprávnost, pokud je to z ejmé z nabídky samé nebo z povahy a ú elu navrhované smlouvy.¹⁵³

P íjetím nabídky dochází ke vzniku smlouvy. Dojde-li k p íjetí v akcepta ní lh t , jedná se o v asné p íjetí nabídky. Akcepta ní lh tou je taková lh ta, po které je navrhovatel vázán návrhem na uzav ení smlouvy, v této lh t

¹⁴⁹ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1732 odst. 2; § 1733

¹⁵⁰ RABAN, P. et al. Ob anské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno. Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 37 s. ISBN 978-80-87713-10-5

¹⁵¹ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1734- 1736

¹⁵² ELIÁTM K. a kol. Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 710 s. ISBN 978-80-7208-922-2

¹⁵³ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník. § 1739

musí být nabídka učiněna přijata. Nabídku lze přijmout výslovně nebo konkludentním jednáním, tedy faktickou akceptací návrhu na uzavření smlouvy. Mlčení se za souhlas nepovažuje. Přijetí nabídky nelze odvolat, ale zrušit.¹⁵⁴ Pozdní přijetí nabídky má účinky v zásadě o tom navrhovatel bez zbytečného odkladu vyrozumí, alespoň ústně, osobu, které nabídku učinil, nebo přijetí považuje za v zásadě, nebo se za ně chovat ve shodě s nabídkou.¹⁵⁵ Přijetí, jež neobsahuje žádné podmínky či změny obsahu navrhované smlouvy, je bezvýhradným přijetím.¹⁵⁶

5.3.3. Zvláštní způsob uzavírání smlouvy

Je-li nabídka směřovaná více osobám, je smlouva uzavřena až po přijetí nabídky všemi osobami, vyplývá-li z obsahu úmysl navrhovatele, aby se stranou staly všechny tyto osoby.¹⁵⁷ Směřuje-li projev vůle v neurčitým osobám, může se to považovat za výzvu k podání nabídek, veřejnou nabídku nebo jako vyhlášení ve veřejné soutěži nebo veřejný příslib. Výzva k podání nabídek však nemá náležitosti jako návrh smlouvy, smlouvu tak lze uzavřít až po přijetí iniciované nabídky.¹⁵⁸

Jedním ze zvláštních způsobů uzavírání smlouvy představuje dražba. Přijetí dražby je smlouva uzavřena pŕklepem. Ke zrušení učiněné nabídky může dojít, je-li dána veřejná nabídka, nebo pokud se dražba ukončí jinak nepřeklepem.¹⁵⁹

O veřejnou soutěž jde tehdy, je-li vhodným způsobem zveřejněna písemná výzva k podání nabídek za splnění předem stanovených podmínek soutěže. Podmínky soutěže obsahují předem tŕplně a zásady ostatního obsahu zamýšlené smlouvy, lhůtu pro podání přihlášek, způsob podání přihlášek a dále musí obsahovat lhůtu pro oznámení vybrané nabídky. Průběh soutěže probíhá

¹⁵⁴ RABAN, P. et al. Obanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 39 s. ISBN 978-80-87713-10-5

¹⁵⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1743 odst. 1

¹⁵⁶ RABAN, P. et al. Obanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 39 s. ISBN 978-80-87713-10-5

¹⁵⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1741

¹⁵⁸ RABAN, P. et al. Obanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 43 s. ISBN 978-80-87713-10-5

¹⁵⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1771

v n kolika fázích. Nejprve se kontroluje, zda byly splněny formální náležitosti nabídky, jinak by nemohla být nabídka zařazena do soutěže. Následuje vybrání nejvýhodnější nabídky a oznámení oferentovi a akceptace smlouvy. Akceptant má právo opožděně oznámení odmítnout. Vyhradil-li si vyhledávatel možnost odmítnutí všech, může tak učinit. Samozřejmě po ukončení soutěže musí být neúspěšný navrhovatelé vyrozuměn, že neuspěl.¹⁶⁰

Obrací-li se navrhovatel na neurčitě osoby s návrhem na uzavření smlouvy, jedná se o veřejnou nabídku. Ve veřejnou nabídku lze odvolat, pokud navrhovatel uzavřel odvolání před přijetím veřejné nabídky stejným způsobem, jako byla veřejná nabídka uveřejněna. Smlouva na základě veřejné nabídky je uzavřena s tím, kdo včas a se souladem s podmínkami oznámí, že veřejnou nabídku přijímá. Lhůta na přijetí je přímo ená k povaze veřejné nabídky, jestliže není stanovena. Navrhovatel má povinnost oznámit příjemci o uzavření smlouvy a ostatním o jejich neúspěšnosti ve veřejné nabídce. Pokud nepotvrdí navrhovatel o uzavření smlouvy příjemci včas, smlouva nevznikne, odmítne-li příjemce uzavření smlouvy. Nesplní-li navrhovatel svou povinnost o oznámení, je vázán veřejnými přijetími veřejné nabídky, jejichž výsledkem neoznámil.¹⁶¹

Strany mají možnost mezi sebou uzavřít smlouvu o smlouvě budoucí (pactum de contrahendo).¹⁶² Smlouvou o smlouvě budoucí se nejméně jedna strana zavazuje uzavřít po vyzvání v ujednané lhůtě, jinak do jednoho roku, budoucí smlouvu, jejíž obsah je ujednán alespoň obecným způsobem. Tím vzniká zavázané straně povinnost uzavřít smlouvu na základě oné smlouvy o smlouvě budoucí. Pokud tak zavázaná strana neučiní, oprávněná osoba má právo požadovat po soudu, aby obsah smlouvy určil. Zavázaná osoba nemusí smlouvu uzavřít, pokud jí k tomu oprávněná osoba nevyzvala včas. Povinnost uzavřít smlouvu zaniká, změní-li se okolnosti do té míry, že uzavření smlouvy není

¹⁶⁰ RABAN, P. et al. Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno- Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 43 s. ISBN 978-80-87713-10-5

¹⁶¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1780 odst. 2; § 1781- 1783; §1784 odst. 2

¹⁶² RABAN, P. et al. Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 44 s. ISBN 978-80-87713-10-5

možné. Zavázaná strana musí o změnách okolností neprodleně informovat oprávněnou, jinak jí musí nahradit škodu, která z toho vznikla.¹⁶³

5.3.4. Obsah a forma smlouvy

Obecně platí zásada autonomie vůle při uzavírání smlouvy, strany si mohou sjednat jakýkoli obsah smlouvy, pokud to neodporuje právnímu řádu. Obsahem smlouvy se stává ujednání smluvního typu, ze kterého vyplývá práva a povinnosti, které si smluvní strany stanovili. Smluvní typy a pravidla, která z nich plynou, jsou obsaženy v ustanoveních § 2055- 2883 NOZ. Nalézt se dají i v dalších ustanoveních, jako například smlouvu o výstavbě a zástavní smlouvu. Tyto smlouvy, ze kterých je jasné konkrétní jednání, se nazývají smlouvy pojmenované.

Smlouvy nepojmenované (inominátní) jsou takové smlouvy, v nichž upravené vztahy se řídí podle pravidel zakotvených ve smlouvě a zákonem. Může ale nastat situace, kdy ji zákon ani smlouva neřeší. V tomto případě se bude postupovat podle obecného ustanovení § 10 NOZ.¹⁶⁴ Toto ustanovení uvádí, že v nastávající situaci se má právní případ posoudit podle ustanovení týkající se obsahu a účelu podobného případu. Jestliže takové ustanovení není, posoudí se případ podle principů spravedlnosti a zásad, s přihlédnutím na právní principy a zvyklosti.¹⁶⁵

Ve smlouvě mohou vznikat i smluvní mezery. Ty nastanou v případě, kdy v obsahu smlouvy nejsou ujednané důležité okolnosti, chybějící okolnosti nelze nahradit například jiným ustanovením zákona. Strany mohou nadále postupovat tak, že si ujednají dodatečné ujednání, v němž doplní chybějící ujednání, nebo si sjednají smluvní arbitráž, do vztahu vstupuje třetí osoba, jejíž úkol je spravedlivě určit konkrétní náležitost. Odkaz na smluvní podmínky je možný způsob, jak ujednat část smlouvy.¹⁶⁶

¹⁶³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 1785- 1788

¹⁶⁴ RABAN, P. et al. Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 40 s. ISBN 978-80-87713-10-5

¹⁶⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 10

¹⁶⁶ RABAN, P. et al. Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 40- 41 s. ISBN 978-80-87713-10-5

Není-li v konkrétních případech zákonem definováno, mají strany možnost určit si formu smlouvy dle své vůle. Smlouva může být ujednána písemně nebo ústně. Byla-li smlouva uzavřena jinak než písemně, mohou si strany písemný obsah nechat dodatečně potvrdit.¹⁶⁷

5.3.5. Lichva, neúměrné zkrácení smluvního plnění, smlouvy uzavírané adhezním způsobem

Úprava lichvy v NOZ vychází ze zahraničních vzorů, především z vládního návrhu československého zákoníku z roku 1937. Lichva je v NOZ v nově ustanovení § 1796, blíží úprava je obsažena v trestním zákoníku. Zneužívá-li někdo při uzavírání smlouvy tísn, nezkušenost, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbiti poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru, pak je takto uzavřená smlouva neplatná.¹⁶⁸

Neúměrnému zkrácení (laesio enormis) jsou v nově ustanovení § 1793-1795 NOZ. Tento institut chrání smluvní stranu, která v jasném nepoměru plní více než strana druhá. Neposkytla-li druhá strana adekvátní protihodnotu, může požadovat zkrácená strana zrušení smlouvy a navrácení věcí do původního stavu, pokud jí druhá strana nenahradí to, o co byla zkrácena.

Smlouvy uzavřené adhezním způsobem jsou takové smlouvy, které se jinak nazývají formulářové smlouvy. Právní úprava v nově ustanovení chrání slabší stranu, která nemůže ovlivnit smluvní podmínky, které jsou dány druhou smluvní stranou. Typickým příkladem těchto smluv jsou smlouvy nájemní, kdy je ve vztahu chráněn nájemce. Pro tyto smlouvy je zprávně úprava dolofek mimo vlastní text, na níž je ve smlouvě odkázáno. Slabší strana musí být seznámena s touto dolofkou, pokud ne, je to důvod pro neplatnost smlouvy.¹⁶⁹

¹⁶⁷ RABAN, P. et al. Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 42 s. ISBN 978-80-87713-10-5

¹⁶⁸ ELIÁŠ, K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou doprovodnou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 729 s. ISBN 978-80-7208-922-2

¹⁶⁹ RABAN, P. et al. Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 48- 49 s. ISBN 978-80-87713-10-5

6. Komparace p edm tu ob anských práv a povinností s cizí právní úpravou

6.1. V-eobecný ob anský zákoník rakouský

V-eobecný ob anský zákoník rakouský (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch), známý pod zkratkou ABGB pochází z roku 1811, s platností od 1. 1. 1812. Tato kodifikace byla nes etn krát upravována. ABGB byl na svou dobu moderním, významným, zákonodárním dílem, vycházel z p irozené teorie. ABGB byl v-eobecnou kodifikací, protofe se vztahoval ne v-echny obyvatele soustátí. Na eském území platil afl do roku 1950.¹⁷⁰

Hovo í-li se o v cných právech upravených v ABGB, je d leflité jen ur it, který lov k má právo k ur ité v ci, a v jakém vztahu je toto právu k právu druhých osob. Pokud je v c ni í, m fle si ji p ivlastnit a stane se tak jeho vlastnictvím. Vlastník m fle ást svých práv p evést na n koho jiného, m fle s v cí v jeho vlastnictví nakládat dle své libosti.¹⁷¹

V-eobecný ob anský zákoník má od na-eho zákoníku jinou strukturu, z na-eho pohledu sloffit j-í. O právu k v cem, jak se nazývá druhý díl tohoto zákoníku je v nováno spoustu paragraf , po ínaje § 285. Stejn rakouský zákoník upravuje pojem v ci. V c je tedy v právním smyslu v-e, co je rozdílné od osoby a sloufí pot eb lidí. Rovn fl rozd luje v ci na movité a nemovité, v ci hmotné a nehmotné, ocenitelné a neocenitelné, zufflivatelné a nezufflivatelné, v c hromadnou a dále definuje p íslu-enství v ci zejména u pozemk , rybník a u budov. Ustanovení § 297a obecného zákoníku ob anského upravuje stroje, které jestlifle se spojí s nemovitou v cí, nejsou p íslu-enstvím této v ci, pokud se to se souhlasem vlastníka nemovité v ci zanes do ve ejné knihy, fle stroje jsou ve vlastnictví n koho jiného. Práva se pokládají za v ci movité, podle ustanovení § 298 tohoto zákona, nejsou-li spojena s drflbou v ci movité nebo zemskou ústavou za v c nemovitou prohlá-ena.

¹⁷⁰ ADAMO VÁ, K.; SOUKUP, L. Prameny k d jinám práva v eských zemích. Plze : Vydavatelství a nakladatelství Ale- en k, s.r.o., 2004. 219 s. ISBN 80-86898-04-0

¹⁷¹ ADAMO VÁ, K. d jiny soukromého práva ve st ední Evrop . Stru ný nástin. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 119 s. ISBN 80-7179-283-7

Práva, která náleží osobám k nim jaké v cí bez zetele kur itým osobám, se nazývají práva v cí. Práva k v cí, která vznikají p ímo ze zákona nebo ze zavazujícího jednání jenom proti ur itým osobám, se ozna ují jako osobní práva k v cí. V cí práva k v cí jsou právo drflby, právo vlastnické, právo zástavní, právo slufebnosti a právo d ícké.¹⁷²

Pojem práva slufebnosti definuju ustanovení § 472 obecného ob anského zákoníku tak, že vlastník se právem slufebnosti zavazuje poskytnout své v cí ve prosp ch jiné osoby, n co sná-et nebo opomíjet; je to právo v cí, ú inné proti každému drfliteli slufebné v cí. Zákoník slufebnosti rozd luje na pozemkové a osobní, polní a domovní, dále upravuje slufebnosti nepravidelné a zdánlivé. Se slufebnostmi je rovn í spojeno právo okna, tedy na sv tlo a vzduch, právo okapu, právo na svod de-ové vody, právo stezky, pr hon dobytka a cesty vozové, právo erpat vodu a dal-í.¹⁷³

6.2. Ob anský zákoník slovenský

Tento ob anský zákoník (z. . 40/1964 Sb.) nám byl po dlouhou dobu společný. eská republika nahradila tento zákon novým ob anským zákoníkem s ú inností od 1. ledna 2014. Ve Slovenské republice zákon . 40/1964 Sb. platí dodnes s adou novel, poslední z nich prob hla v lo ském roce. Rovn í se slovenský ob anský zákoník ílení na dev t ástí, z níí první je v nována obecným ustanovením, druhá v cným práv m, t etí aíl pátá ást jsou zru-ény, -está ást pak upravuje odpov dnost za -kodu a za bezd vodné obohacení, ást sedmá je v nována d í ní, osmá závazkovému právu, poslední ást obsahuje záv re ná, p echodná a zru-ovací ustanovení, jedná se totiž o tentýí zákon, jako platil u nás do konce minulého roku.¹⁷⁴

Slovensko, jako jeden z mála stát Evropské unie, nahlíí na zv íe stále jako na v cí. Ve slovenském právu neexistuje právní úprava, která by p iznala

¹⁷² SCHELLE, K., TAUCHEN, J. Ob anské zákoníky. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012. 233- 235 s. ISBN 978-80-7418-146-7

¹⁷³ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. Ob anské zákoníky. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012. 247- 249 s. ISBN 978-80-7418-146-7

¹⁷⁴ Predpis . 40/1964 Zb., ob anský zákonník. Dostupné na WWW: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1964-40#f4237575>

zvířatům, kteří cítí bolest a utrpení, a je-li by zajistila ochranu zvířete, jako mají v právních úpravách například Německo nebo Švýcarsko. Rovněž chovná zvířata jsou brána jako věci, volně flující zvířata jsou předmětem ve vlastnictví státu.¹⁷⁵

¹⁷⁵ MÜLLEROVÁ, H.; STEJSKAL, V. Ochrana zvířat v právu. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. 183 s. ISBN 978-80-200-2317-9

7. Závěr

Obsahem mezilidských právních vztahů je především občanských práv a povinností. Je důležité vidět to, na kterých základních právních vztazích, ve kterých se můžeme vyskytnout, a jak se v nich chovat, aby nám to přineslo co nejvíce prospěchů.

Za ústřední diplomové práce byl zvolen římský právní systém, z něhož čerpal každý civilizaci a stát inspiraci. V této kapitole byla vysvětlena recepce římského práva a její přínosy. Byla nastíněna podoba vlastnického práva v této době jeho ochrana.

Důležitou částí této práce byly věci a jejich právní pojetí. Již dlouhou dobu se vedou diskuse nad tím, co je věc. Ustálené definice vystihují věc v právním smyslu jako věc, co je rozdílné od osoby a slouží k potřebám lidí. Věc jako hmotné a nehmotné prostorové vyjádření právního subjektu. Je mnoho úhlů, jak na tento institut nahlížet. Popsány byly i věci vyvolané z právního styku, což jsou například zbraně, byl vysvětlen rozdíl mezi součástí věci a příslušenstvím. Věci byly rozděleny do kategorií. Části práce v novaných věcech byly psány jak podle staré úpravy občanského zákoníku, tak i podle nové.

Poslední kapitola, která byla psaná podle NOZ, byla rozdělena do několika částí. Hlavním dělením bylo rozdělení na věcná práva jako absolutní majetková práva a relativní majetková práva. V kapitole v nované věcné právo došlo k přehlednému rozdělení, což tvoří věcná práva. Byla popsána tedy držba, její vznik. Význam vlastnictví pro občanskoprávní vztahy, nastíněn byl i rozdíl mezi pojmy vlastnictví a vlastnickým právem. Vysvětleno bylo spoluvlastnictví, rovněž i podílové a bytové a nebytové spoluvlastnictví. Došlo k představení základních práv, jaké mají členové jednotlivých druhů spoluvlastnictví.

V části v nované smlouvám byl představen pojem smlouvy, zejména, jak je možné smlouvy uzavřít, jaké náležitosti musí mít. Zmíněno bylo, co je obsahem smlouvy a jaké formy jsou. Pozornost byla věnována i zvláštěm zejména uzavírání smluv, do kterých patří veřejná soutěž, dražba, veřejná nabídka a smlouva o smlouvě budoucí. Poslední část této kapitoly byla věnována možným nekalým praktikám, které vyvolávají některé obchodníci, když vyvolávají slabší

postavení druhé strany, t mi jsou lichva, neúm rné zkrácení pln ní k pom ru protihodnoty a formulá ové smlouvy.

P i zpracování ásti práce podle nového ob anského zákoníku jsem ásto vycházela z publikace od prof. Dr. JUDr. Karla Eliá-e Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou, protofle v dob kdy jsem psala tuto práci, nebyl dostatek publikací v novaných nové úprav ve vztahu k v cným práv m. erpala jsem z ní také proto, fle obsahuje ke každé ásti ustanovení komentá , který vysv tluje, co vedlo zákonodárce ke zm n .

Poslední ást práce byla v nována cizí právní úprav , kde jsem zvolala srovnání úpravy Slovenska, zejména se zam ením na úpravu zví at jako v ci. V t-í pozornost byla v nována rakouskému zákoníku nejen pro jeho význam pro na-i historii. Tento zákoník platil na na-em území afl do roku 1950. Tv rci nového ob anského zákoníku se obraceli p i tvorb k tradicím a ásto nahlíleli práv do ABGB, z n hoř p evzali n kolik institut a poj m .

Nový ob anský zákoník zatím není v ú innosti dlouho, afl ásem se ukáfle v praxi, jestli tato zm na byla krokem dop edu. Jako spoustu nov p íchozích v cí p iná-ejících zm ny má i NOZ své p íznivce a své odp rce. Já osobn si zatím netroufám hodnotit novou úpravu.

P i zpracování diplomové práce jsem vycházela ze zadání a drřlela jsem se pravidel nastín ných v úvodu. Tato práce m la ur it n jaký p ínos, myslím hlavn pro m , protofle jsem si roz-í ila v domosti, hlavn co se tý e práv úpravy, kterou p inesl nový ob anský zákoník.

Resumé

I chose this topic šsubject of civil rights and obligationsö because it consists of what each of us faces. It is important to know what a man has the right to do and has not right to do. It is also important to know that human rights are accompanied with responsibilities. Basic of these obligations and human rights could be summed up in general rule: Do not do other what you do not want do to you.

My task is divided into some chapters to each other their contents follow. The first chapter is the introduction of my work.

In the second chapter I focused on the Rome Law and its conception of things and property. The Rome Law was very influential for formation of the European civil Law. The Rome Law could be the cradle of modern legislative. The legacy of the Roman Law could be found not even in international law but also in business law or civil Law.

The following chapter is about things and its classification according to the old Civil Law. This Civil Law does not define the concept of things, however is according to jurisprudence interpreted as the same. For things it is considered to everything around us, manageable and useful natural forces and physical objects. Furthermore, in this chapter is paid attention to the difference between the part of the case and accessories. The last part of this chapter is about things exempted from legal relations, is the ownership. Such things are for example mineral water or wildlife.

In the fourth chapter, I discussed the subjective rights and their protection. Subjective rights are formed by law or based on legal facts. The rights and obligations are contained in legal relations. The exercise of rights and obligations shall not affect the rights and legitimate interests of others and must not be in conflict with good morals. The last part of this chapter is about Securities the Company's share in comparison with the new Civil Code. Included in the fourth chapter was the ownership of flats and non-residential premises.

The fifth chapter is dedicated to the new Civil Code. The new Civil Code has brought a lot of changes. Changes touched things about things, such as property rights and obligations. Due to the new Civil Code was abolished Commercial Code, therefore the provision of business affairs is redistributed among the new Civil Code and the Law on Corporations.

In the last chapter I wrote about comparing subject of civil rights and obligations with foreign legislation. I concentrated on Austrian General Civil Code, which was important for the formation of the new Civil Code. Its creators allowed ABGB drawing inspire civil codification, They undertook many of terms and the treatment of the issue of civil rights.

In this thesis I attempted to outline some sort of property rights and the other asset values from the perspective of the old modifications, while new ones. Only the time will tell us if the change improve the Civil Code, as intended by the designer or not, as it is claimed by its opponents.

Seznam použitých zdrojů

• Literatura

- ADAMOVIÁ, K. D jiny soukromého práva ve st ední Evrop . Stru ný nástin. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 136 s. ISBN 80-7179-283-7
- ADAMOVIÁ, K.; SOUKUP, L. Prameny k d jinám práva v eských zemích. Plze : Ale– en k, 2004. 360 s. ISBN 80-86898-04-0
- B LOHLÁVEK, A. J.; ERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P; PROFELDOVÁ, T.; TROTOVÁ, E. Nový ob anský zákoník. Srovnání dosavadní a nové ob anskoprávní úpravy v etn p edpis souvisejících. Plze : Ale– en k, 2012. 830 s. ISBN 978-80-7380-413-8
- ELIÁTM K. a kol. Nový ob anský zákoník s aktualizovanou d vodovou zprávou a rejst íkem. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2
- FIALA, J.; KINDL, M. et al. Ob anské právo hmotné. 2. vydání. Plze . Ale– en k, 2009. 650 s. ISBN 978-80-7380-228-8
- GERLOCH, A. Teorie práva. 4. vydání. Plze : Ale– en k, 2007. 343 s. ISBN 978-80-7380-023-9
- HRDINA, A. I.; DOSTALÍK, P. P ehled ímského práva soukromého ke státní souborné zkou-ce. Plze : Ale– en k, 2010. 138 s. ISBN 978-80-7380-235-6
- HURDÍK, J. et al. Ob anské právo hmotné. Obecná ást. Absolutní majetková práva. Plze . Ale– en k, 2013. 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3
- KADLECOVÁ, M.; SCHELLE, K.; VESELÁ, R.; VL EK, E. D jiny eského soukromého práva. Plze : Ale– en k, 2007. 279 s. ISBN 978-80-7380-041-3
- KINCL, J.; URFUS, V.; SK EJPEK, M. ímské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1
- MÜLLEROVÁ, H.; STEJSKAL, V. Ochrana zví at v právu. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. 490 s. ISBN 978-80-200-2317-9

RABAN, P. et al. Ob anské právo hmotné. Relativní majetková práva. Brno: Václav Klemm- Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 476 s. ISBN 978-80-87713-10-5

SCHELLE, K.; TAUCHEN, J. Ob anské zákoníky. Ostrava: KEY Publishing, 2012. 1019 s. ISBN 978-80-7418-146-7

SPÁ IL, J. a kol. Ob anský zákoník III. V cná práva (§976-1474). Komentá . 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1153 s. ISBN 978-80-7400-499-5. Dostupné na WWW: [http://www.beck-online.cz/bo/document-](http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nnptembrgnpwk5tlgezc443c14zdamjsl44dsx3qmyytimbq&groupIndex=0&rowIndex=0&conversationId=6108111)

[view.seam?type=html&documentId=nnptembrgnpwk5tlgezc443c14zdamjsl44dsx3qmyytimbq&groupIndex=0&rowIndex=0&conversationId=6108111](http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nnptembrgnpwk5tlgezc443c14zdamjsl44dsx3qmyytimbq&groupIndex=0&rowIndex=0&conversationId=6108111)

™VARC, Z. et al. Základy obchodního práva. 3. vydání. Plze : Ale– en k, 2011. 426 s. ISBN 978-80-7380-322-3

URFUS, V. Historické základy novodobého práva soukromého. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 131 s. ISBN 80-7179-504-6

VRAJÍK, M. Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového ob anského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2014. 851 s. ISBN 978-80-7263-846-8

- **Odborné články**

VL EK, K. Vliv římského práva na sou asný ob anský zákoník- p echod rizik ve smluvním právu. Bulletin advokacie, 2013. Publikováno 18. 1. 2013. [cit. 14. ledna 2014]. Dostupné na WWW: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vliv-rimskeho-prava-na-soucasny-obcansky-zakonik-prechod-rizik-ve-smluvnim-pravu>

STUNA, S.; ™WESTKA, J. K pojmu v c v právním smyslu v návrhu nového ob anského zákoníku. Právní rozhledy 10/2011. [cit. 10. b ezna 2014]. Dostupné na WWW: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptembrgfpaxa4s7geyf643uojptgnrw&groupIndex=4&rowIndex=0&conversationId=819203>

Trusty v rektifikaci soukromého práva. Bulletin advokacie, 2013. [cit. 9. března 2014]. Dostupné na WWW: <http://www.bulletin-advokacie.cz/trusty-v-rekodifikaci-soukromeho-prava>

PAVELKA, J. Svěcený fond- nový nástroj pro privátní správu majetku. Ratifikační novinky, 2012. [cit. 9. března 2014]. Dostupné na WWW: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptembrgjp3s7gezf643uojpi&conversationId=6141044>

- **Judikatura**

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2011, sp. zn. 33 Cdo 51/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. října 2012, sp. zn. 29 Cdo 2170/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. 22 Cdo 1241/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. března 2012, sp. zn. 22 Cdo 3342/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 22 Cdo 1484/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. února 2011, sp. zn. 22 Cdo 3651/2009

- **Právní předpisy**

Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon)

Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a léčebných místech a o změnách některých souvisejících předpisů (léčebný zákon)

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Ústavní zákon . 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
Zákon . 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících
s právem autorským a o změnách některých zákonů
Zákon . 441/2003 Sb., o ochranných známkách
Zákon . 478/1992 Sb., o užitých vzorech
Zákon . 591/1992 Sb., o cenných papírech
Zákon . 89/2012 Sb., občanský zákoník
Zákon . 513/1991 Sb., obchodní zákoník
Zákon . 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
Zákon . 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů
Predpis . 40/1964 Zb., občanský zákoník. Dostupné na WWW:
<http://www.zakonypreludi.sk/zz/1964-40#f4237575>

- **Ostatní**

www.bulletin-advokacie.cz

www.beck-online.cz

www.zakonypreludi.sk